

1 פֶּרֶשֶׁת וִיקֵהָל אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
2 אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּם׃ ב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה
מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שַׁבְתּוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֲשֶׂה
בּוֹ מְלֶאכֶה יוֹמָת׃

olduğunu bildirmiştir. Buna göre, bahsedilen iş, sadece haftanın altı günü boyunca yapılabilir; yedinci gün olan *Şabat* ise, *Mişkan* için gerekli işler bile yapılamaz. Buradan da, *Şabat* günü yapılması yasak olan işlerin, *Mişkan*'ın yapımı için gereken işlerle aynı olduğu sonucu çıkmaktadır (*Talmud* – *Şabat* 97b; krş. 31:13 açık.).

Birçok otorite, bu bağlantıdan, yaşama yönelik rehber niteliğinde bir tema türetirler: İş ve çalışma, ancak kutsal bir amaca hizmet ettiği sürece gerçekten değerlidir; aksi takdirde hiçbir önemi yoktur. Bu şekilde Tora bir mesaj vermektedir: Maddi dünyaya ait temel yaratıcı işler, tam olarak, kutsiyet için bir barınak yaratmayı sağlayan işlerdir.

2. [Öncelikle bilmeniz gerekir ki] – Moşe *Mişkan*'la ilgili talimatları iletmeden hemen önce, bir parantez açarak, *Şabat*'ın önemini vurgulamaktadır (bkz. 31:13 açık.; krş. İbn Ezra). *Mişkan* ne kadar önemli olursa olsun, onunla ilgili işler *Şabat* günü yapılamaz (Raşi); zira Tanrı'nın mevcudiyetine tanıklık eden günün önemi, Tanrı'ya ibadet edilen mekaninkinden çok daha büyüktür. Her şeyden önce Tanrı'nın varlığının bilinip kabul edilmesi, ona ibadet etmekten daha üstündür.

Or *Ahayim*, daha derin bakışla, *Şabat*'ı gözetme emrinin, *Mişkan* için bir ön koşul olduğunu belirtir. Hahamlarımız, putperestliğin, 613 emrin tümünün ihlali anlamına geldiğini öğretirler (*Talmud* – *Orayot* 8a). Dolayısıyla, Bene-Yisrael'in Altın Buzağı günahını onarabilmesi – ve bu sayede *Mişkan*'a layık olması – için, Tora'nın tüm emirlerini yeniden kabul etmeleri gerekmektedir. Diğer yandan *Şabat* da Tora'nın 613 emrine denktir (*Midraş* – *Şemot Raba* 25:12). Bu nedenle, Tanrı bu noktada *Şabat* emrini tekrar ederek, Yisrael'e 613 emrin tümünün sorumluluğunu bir kerede üstlenebilme yolunu açmıştır. p. 1'in tam çevirisi, “Tanrı'nın, onları yapmak için emrettiği şeyler şunlardır”. “Yapmak” fiili, “hazırlık ve uygun hale gelme” anlamını da taşır (bkz. 31:16 açık.; Bereşit 18:7-8). Başka bir deyişle, Moşe'nin sözlerini şöyle anlamak mümkündür: “Tanrı'nın, *Mişkan*'la ilgili işleri

yapmaya uygun hale gelebilmeniz için koyduğu ön şart, *Şabat* kurallarını titizlikle yerine getirmenizdir”. Çünkü *Şabat* emri, Altın Buzağı günahının açtığı zararı onarmanın yollarından biridir.

[Bahsedeceğim] İş... – Ya da genel terimlerle “Altı gün boyunca iş yapılabilir / yapm...”. “Hayat sadece iş ve çalışmak değildir. Bunun önemli olduğu doğrudur; ama tüm zamanı alacak kadar önemli değildir. O yüzden altı gün iş yapılabilir. Bir işkolikseniz bile, bunu altı günde tatmin edin. Çünkü Cumartesi günü kutsal bir gündür. Maddiyat değil, maneviyat ön plandadır. *Şabat*'ı, hafta içinde ihmal ettiğiniz Tora öğrenimine ayırmalısınız” (krş. *Meam Loez*).

Melaha yapan, idam edilecektir – “Söz konusu *melaha*, *Mişkan* için ve dolayısıyla bir mitsva amacıyla bile olsa; *Şabat* kuralında herhangi bir yumuşama yoktur” (krş. Sforno).

[132. Şabat]

35.

¹ Moşe, tüm Bene-Yisrael toplumunu bir araya getirdi ve onlara [şöyle] dedi: “Tanrı’nın, yapılmasını emrettiği şeyler şunlardır:

² “[Öncelikle bilmeniz gerekir ki; bahsedeceğim] İş, altı gün boyunca yapılabilir; fakat Cumartesi, sizin için kutsal olacaktır. [Bu,] Tanrı Adına, tam bir işten el çekme günüdür. [Bu gün] İçinde melaha yapan, idam edilecektir.

35.

Mişkan’ın inşası.

Bu peraşada Moşe ulusun tümüne seslenir ve önceki peraşalarda verilen talimatları bildirerek, *Mişkan*’ı inşa etme ayrıcalığını verir. Metnin büyük bölümü, Teruma, Tetsave ve Ki Tisa peraşalarının bir tür tekrarıdır. Bu peraşalar daha önce genel olarak açıklandığından dolayı, bu bölümdeki notlar ya hatırlatıcı referanslar halinde olacak, ya da sadece yeni konuları açıklayacaktır. Tora’nın, son üç peraşanın çoğunluğu ile Vayakel ve Pekude peraşalarının büyük bölümünü bu konuya ayırmış olması, *Mişkan*’ın ne kadar önemli olduğunu gösterir niteliktedir. Yisrael’in, *Şehina*’nın barınacağı bir mekan yaratma kabiliyeti, halkın büyüklüğünün göstergesi, hatta varlığının esas amacıdır. Yisrael Ulusu’nun tüm geleceği, bir *Bet-Amikdaş*’a sahip olmaya layık olup olmamaları etrafında gelişecektir. Yahudiler Tanrı’nın İsteği’ne uygun davrandıkları sürece *Bet-Amikdaş*’ta yüksek ibadet gerçekleştirmeye hak kazanacaklardır. Fakat sadakatsizce hareket ettikleri takdirde, *Şehina Bet-Amikdaş*’ı terk edecek, bu yapıyı tıpkı içi kof bir ceviz gibi, kutsiyetten yoksun boş bir kabuğa çevirecektir. Bunun devamında, yıkım ve ulusal sürgün de kısa zamanda gerçekleşecektir. Sürgün döneminin amacı, Yisrael’in eski bütünlüğüne dönmesi, böylece *Maşiah*’ın gelişi ve III. *Bet-Amikdaş* dönemine hak kazanmasını sağlamaktır. Tanrı’nın bizleri yeniden Yeruşalayim’e ve özellikle burada inşa edilecek olan *Bet-Amikdaş*’a kavuşturması için duyulan özlem günlük dualarda en çok tekrar edilen temadır.

Tora’nın, *Mişkan*’ın öğelerini ve inşasında ulusun üstleneceği rolü sık sık tekrar etmesi, Tanrı’nın Yisrael’e duyduğu sevgiyi ve Kendisi’ne hizmet etmek için ulusun yaptıklarına verdiği önemi ifade eder. Benzer şekilde, böylesi bir sadakate Tanrı’nın gösterdiği takdir, tıpkı Eliezer’in Yitshak için sabır ve dikkatle eş aramasının uzun ve detaylı anlatımı gibi (bkz. Bereşit 24:34-39 açık.), *Mişkan*’la ilgili bölümlerin de detaylı ve tekrarlar içeren bir şekilde anlatılmasıyla kendini göstermektedir (*Or Ahayim*).

1. Tüm Bene-Yisrael toplumunu – Hem kadınlar hem de erkekler; zira *Mişkan*’la ilgili çalışmada, istisnasız olarak halkın tüm kesimleri pay sahibi olacaktır (Ramban). Altın Buzağı günahını asıl başlatanlar *Erev Rav* olduğundan, Moşe Rabenu bu kez sadece Bene-Yisrael’i çağırmıştır (*Zoar*).

Bir araya getirdi – Altın Buzağı günahının ertesinde Sinay dağına çıkmış olan Moşe, *Yom Kipur* günü, elinde ikinci On Emir levhalarıyla birlikte geri gelmiştir. Bu, Tanrı’nın halkı bağışladığını ve onlara duyduğu sevgiyi göstermektedir. Artık halk, Tanrı’nın, *Mişkan*’ı inşa etmeleri konusundaki emrini yerine getirmeye layıktır (Ramban). Moşe, tüm halkı *Yom Kipur*’un ertesi günü bir araya getirmiş ve bu bölümde verilen emirleri kendilerine iletmiştir (Raşi).

Bu noktaya kadar Moşe’nin, halkla konuşmak için fırsatı olmamıştır. Zira Moşe ilk On Emir levhalarını almak üzere 7 Sivan tarihinde yükselere çıkıp orada kırk gün kaldıktan sonra 17 Tamuz günü aşağı inmiş, halkın Altın Buzağı günahına bulaştığını görüp levhaları kırmıştır. Ertesi gün, bu olay nedeniyle halkı affettirmek için dua etmek üzere tekrar yukarı çıkmış, ikinci bir kırk gün daha orada kalıp 29 Av tarihinde inmiştir. Hemen ikinci levhaları hazırlayıp ertesi sabah, 1 Elul tarihinde bir daha çıkmış, bir kırk gün daha kaldıktan sonra *Yom Kipur*’da ikinci On Emir levhalarıyla birlikte inmiştir. Bu nedenle *Mişkan*’la ilgili tüm talimatı rahatça verebileceği ilk zaman, şimdi, *Yom Kipur*’un ertesi günüdür. Aradan uzun zaman geçmiş olması da olası değildir; zira öyle olsa Tora bunu açık olarak belirtirdi. Dahası, bu, Tanrı’nın emri olduğundan Moşe’nin bunu geciktirmesi söz konusu değildir (*Meam Loetz*).

Şeyler şunlardır – Bu ifade, *Mişkan*’ın yapımı için gerekli işlerden bahsetmektedir. p. 4’ten itibaren bu işler açıklanacaktır. Hahamlarımız, *Mişkan*’ın inşasında yapılan 39 farklı iş kategorisi belirlemişlerdir. Bunlara genel bir terimle *Melaha* adı verilir (bkz. 20:8-9 açık.). Yine de, “şunlardır” şeklinde bir tanıtım yaptıktan sonra, *Mişkan*’la ilgili detaylara hemen geçmemiş, bu işlerin ne zaman yapılabileceğine dair bir kısıtlama

- ג לֹא-תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: פ
 4 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה
 5 לֵאמֹר: ה קָלוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כֹּל נָדִיב לְבֹו יְבִיאָה אֶת תְּרוּמַת
 6 יְהוָה זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת: ו וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:
 7 וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תַּחֲשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים:

melaha kategorisi için birer *Hatat-korbanı* getirmelidir” kuralıyla uyum içindedir (Mişna – Şabat 7:1; krş. 31:13 açk.).

[4] Bu ifade, ateş yakan kişinin, Tora’nın iki yasasını birden deldiğini göstermektedir: [a] “Hiçbir *melaha* yapmamalısm” (20:8) ve [b] “Şabat günü içinde ateş yakmaym” (bu pasuk; *Meam Loez*).

[5] *Melahalar*ın ortak özellikleri yaratıcı işler olmalarıdır. Ateş yakmak ise genelde yıkıcı bir iştir. Yakılan madde tükenir gider. Buna karşın, [yemek pişirmek gibi] birçok *melaha* için ön şart teşkil ettiğinden, özellikle vurgulanmaktadır (Sforno). Bu nedenle Şabat çıkışında yapılan *Avdala* sırasında, yaratıcı işlere tekrar başlanabildiğini ifade etmek için, bir kandil yakılır ve “*Bore Meore Aeş – Ateşin Işığını Yaratan*” Tanrı, “Mübarek” ilan edilir (Rabenu Behaye).

[6] Bu, Tora’nın bir negatif emrini öğretmektedir. Buna göre, bir *Bet-Din*’in, Şabat günü içinde idam cezasını uygulaması yasaktır. *Mitsvat Lo Taase* No. 67. Zira eğer idam şekli “*Serefa – Yakmak*” ise, [her ne kadar bu idam şekli gerçekten birini doğrudan ateşte yakma şeklinde yerine getirilmezse de] “Şabat günü içinde ateş yakmaym” emri ihlal edilmiş olacaktır. Ve *Serefa*, dört idam şeklinin hepsi için bir örnek oluşturmaktadır. Dolayısıyla *Serefa* olmasa bile, hiçbir idam cezası, Şabat gününün kutsiyetini geri plana itmez. Bu kuralın bir türevi olarak, Şabat günü hiçbir konuda yargı işlemi gerçekleştirilmez. Tanrı, Şabat gününün [suçlular ve günahkarlar için bile] tam bir rahatlama günü olmasını öngörmüştür. Bu, bir kralın, tüm şehir halkını ziyafete davet etmesi halinde, gelenler arasında ayırım yapmamasına benzer. Ziyafet bittiğinde ise, her şey eski haline döner ve hak eden kişiler cezalandırılır. Tanrı da buna benzer bir şekilde halk için vermiş olduğu Şabat gününün onuruna, cezai işlemleri askıya almıştır (*Sefer Ahinuh*).

4. Tanrı’nın size söylememi emrettiği şey şudur

– Raşi. Bkz. 25:1-7. Moşe burada, Şabat’la ilgili parantezi kapatıp, Tanrı’nın *Mişkan*’la ilgili emrine geçmektedir (İbn Ezra).

5. Kendinizden, Tanrı Adına bağış ayırın – Tam çeviriyle “*alm*”. “Kendinize ait olandan alışınızın amacı, bunu Tanrı Adına bağışlamak olsun” (İbn Ezra). “Sizden bağış toplayacak tahsildarları aranızdan seçin” (Sforno). “Verdiğiniz bağış, kendinizden bir parçayı feda etmişsiniz gibi kabul edilecek” (*Keli Yakar*). “Bu bağış kendinize ait olandan verilmelidir – çalıntı ya da dürüst olmayan yollarla elde edilmiş mallar bağışlamaym” (*Zoar*; *Meam Loez*).

Tüm halk orada olmasına karşın Moşe özellikle erkeklere seslenmektedir. Altın Buzağı olayında kadınlar, kendi takılarını vermeyi reddetmişler, erkekler bu yüzden kendi takılarını vermişlerdir. Dolayısıyla hatalarını onarmak için, erkeklerden özellikle “kendilerinden” vermeleri istenmektedir. Fakat o nesildeki kadınların ne denli yüksek düzeyde olduklarına bir örnek daha teşkil edersine, kadınlar emir almamış olmalarına karşın bağış yapmışlar, hatta bu konuda erkeklerden bile önce davranmışlardır (35:22; *Meam Loez*).

Kalbi cömert – Bağış yapan kişinin motivasyonunun vurgulanması, bu olayın temelinde, bağışın maddi değerinin değil, bağış sahibinin kendisini manevi olarak yükseltip Tanrı ile bütünleşmek için duyduğu samimi arzusunun olduğunu belirtmektedir (*Or Ahayim*).

[İsteğe bağlı ... zorunlu] – Çeviri Sforno’ya göre yapılmıştır. Bu noktada halka verilen bağış imkanı herkesin kendi isteğine bağlıdır. Tahsildarlar kimseyi bu bağışı yapmaya zorlamayacaktır. Diğer yandan halkın “Tanrı Adına” zorunlu olarak bağışlaması gereken kafa başı yarımşar şekilli bir bağış daha söz konusudur (30:12). Dolayısıyla, isteyenler söz konusu bağışı bu zorunlu bağışla birlikte verebileceklerdir. Pasuk, alternatif olarak “*Tanrı Adına olan bu bağışı cömert kalpli herkes getirebilir*” şeklinde de anlaşılabilir (krş. Ramban).

³ Nerede olursanız olun, Şabat günü içinde ateş yakmayın.”

[133. Mışkan için Hammaddeler]

⁴ Moşe, tüm Bene-Yisrael toplumuna şöyle söyledi: “Tanrı’nın, size söylememi emrettiği şey şudur:

⁵ “Kendinizden, Tanrı Adına bağış ayırın. Kalbi cömert herkes, [isteğe bağlı bu bağışı,] Tanrı Adına [yapılacak zorunlu] bağışın yanında getirebilir. [Gereken maddeler şunlardır:] Altın, gümüş ve bakır;

⁶ gök mavisi [yün], erguvani [yün], kırmızı [yün], keten ve tiftik; ⁷ kızılleştirilmiş koç derisi, mavi işlenmiş deri ve akasya ağacı;

3. Şabat günü içinde – “Özellikle Şabat gününde” – ama *Yom Tov*’da bu yasak geçerli değildir ve yemek pişirme amacıyla, önceden yakılmış bir ateşten yararlanılarak başka ateşler yakılabilir (*Mehilta*). “Özellikle Şabat günü içinde yakmayın” – ama Şabat başlamadan önce yakıtınız takdirde, Şabat başladıktan sonra bile hem ışıktan hem de ısıdan yararlanabilirsiniz (a.k.).

Bu yasak, Tora’nın ancak, Tanrı’nın Moşe’ye öğrettiği, onun da ulusa aktardığı Sözlü Tora ile doğru bir şekilde anlaşılabilmesine dair Yahudi prensibine işaret eder. Sözlü Tora, sadece Şabat günü “içinde” ateş yakmanın yasak olduğunu söylemektedir. Önceden yakılmış bir ateşten ise, [başka bir *melaha* olduğu için] “yemek pişirme” amacı dışında yararlanılabilir. Hahamlarımız’ın bu öğretilerini reddeden bazı tarikatlar, bu pasuğu kendilerince yorumlayarak, yasağın ateşin *her türlü* kullanımı için geçerli olduğunu öne sürmüşler, tarih boyunca manevi karanlık içinde yaşadıkları gibi, Şabat boyunca da karanlıкта oturmuşlardır.

Ateş yakmayın – Ateş yakmak, Şabat günü yapılması yasak olan 39 *melaha* kategorisinden biridir. Öyleyse neden diğerlerinden farklıymış gibi burada vurgulanmaktadır?

[1] *Melaha* yapma yasağı, *Yom Tov* niteliğindeki bayramlar için de geçerlidir. Yine de, *Yom Tov*’da, yemek hazırlamaya yönelik *melahalar*, yasağa dahil değildir (bkz. 12:16 ačk.) ve eğer önceden hazırlık yapılamamışsa, *Yom Tov* günü yeme amacıyla o gün yemek pişirilebilir ve bu uğurda, önceden yakılmış bir ateşten yararlanılarak yeni ateşler yakılabilir. Diğer yandan, Şabat günü için böyle bir istisna yoktur ve yemek hazırlamaya yönelik bile olsa, hiçbir *melaha* Şabat günü yapılamaz. Bu gün içinde yenecek yemeklerle ilgili tüm hazırlıklar, Şabat başlamadan önce yapılmış olmalıdır (bkz. 16:23 ačk.). Yemek pişirmenin temelinde ateş yakmak olduğundan, Tora

Şabat’la ilgili olarak özellikle bu yasağı diğerlerinden ayırarak vurgulamıştır. Bunun dolaylı bir sonucu da, “Temel niteliğinde bir iş olmasına karşın, Şabat günü ateş yakmak yasak olduğuna göre, diğer tüm *melahalar* da elbette yasaktır” şeklindedir (Raşbam; krş. İbn Ezra).

[2] Bazı kişiler, özellikle yemek yeme amaçlı ateş yakmanın yasak olduğunu düşünüp, Şabat günü şerefine zevk amaçlı diğer konular için ateş yakmanın sorun olmadığı sonucuna varabilirler. Buna bağlı olarak, yemekle ilgili olmayan, yıkanmak için su ısıtmak, aydınlatmak gibi şeyler için ateş yakabilirler. Bu yüzden, Tora ateş yakma yasağını önemle vurgulayarak, ne amaçla olursa olsun, ateş yakmanın yasak olduğunu önemle belirtmektedir (Ramban).

[3] Başka bir görüşe göre, ateş yakma *melahası*, diğer *melahalar* örnek olarak ayrı tutulmuştur. Tora’nın türetim kurallarından birine göre, başta genel kurala dahil olmasına karşın, bir öğenin sonradan genelin dışına çıkarılmasının tek amacı, genel kuralla ilgili yeni bir noktaya işaret etmektir (bkz. 12:15 ačk.). Burada da, “Hiçbir *melaha* yapmamalısn” (20:8) emri içinde genele dahil olan ateş yakma *melahası*, genelden ayrı bir şekilde vurgulanmış, başlı başına bir *melaha* olduğu ve dolayısıyla kendine ait bir cezayı gerektirdiği öğretilmiştir. Genel kurala dahil diğer tüm *melahalar* için de aynısı geçerlidir. Başka bir deyişle “*melaha*” tüm işleri bünyesine dahil eden genel bir terim değil, farklı işlere teker teker verilen tanımlayıcı bir isimdir. Dolayısıyla bir kişi Şabat günü yasak olduğunu bilmeden, farklı *melahalar* yaparsa, tıpkı ateş yakmak için yapması gerektiği gibi, yaptığı diğer her bir *melaha* için de ayrı ayrı *Hatat-korbanları* getirmekle yükümlüdür. Hepsini tek bir *melaha* olarak farz ederek tek bir *korban* getirmesi yeterli değildir (*Talmud – Şabat* 70a, Raşi o.a.). Bu, *Mişna*’daki “O günün Şabat olduğunu bilen fakat [Şabat günü yapılmasının yasak olduğunu bilmediği için] birçok *melaha* yapan kişi, [Teşuva yapmak istiyorsa] her bir

ח וּשְׁמֵן לַמָּאֹר 8
 9 וּבִשְׁמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּלְקִטְרֶת הַסַּמִּים: ט וְאֶבְנֵי־שֹׁהַם וְאֶבְנֵי מִלֵּאִים
 10 לְאַפֹּד וּלְחֹשֶׁן: י וְכָל־חֶכֶם־לֵב בָּכֶם יֵבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
 11 יא אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אֹהֶלוֹ וְאֶת־מִכְסֵּהוּ וְאֶת־קַרְסָיו וְאֶת־קַרְשָׁיו אֶת־בְּרִיתּוֹ
 12 אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו: יב אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־בְּדִיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת וְאֶת פָּרֹכֶת
 13 הַמָּסָךְ: יג אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בְּדִיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים:
 14 יד וְאֶת־מִנְרֶת הַמָּאֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־נִרְתֶּיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר:
 15 טו וְאֶת־מִזְבַּח הַקִּטְרֶת וְאֶת־בְּדִיו וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קִטְרֶת הַסַּמִּים
 16 וְאֶת־מִסַּךְ הַפֶּתַח לִפְתַּח הַמִּשְׁכָּן: טז אֵת | מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־מִכְבָּר
 17 הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בְּדִיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ: יז אֵת קַלְעִי
 18 הַחֹצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֵת מִסַּךְ שַׁעַר הַחֹצֵר: יח אֶת־יִתְדֹת
 19 הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הַחֹצֵר וְאֶת־מִיתְרֵיהֶם: יט אֶת־בִּגְדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת
 20 בִּקְדָּשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן: כ וַיֵּצְאוּ
 21 כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה: כא וַיָּבֹאוּ כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־נִשְׁאַן
 לָבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אָתּוֹ הֵבִיאוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְמַלְאכַת אֹהֶל
 מוֹעֵד וּלְכָל־עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ:

hissetmişlerdir. Böylece, Tanrı'nın, İsteği'nin gerektiği şekilde yerine getirilmesi konusunda kendilerine yardım edeceğinden emin bir halde, hemen Moşe'nin önüne gelip "emredeceğin her şeyi yapmaya hazırım" deklarasyonunda bulunmuşlardır (Ramban; İbn Ezra).

kutsal eşyalar (Raşbam).

Mişkan'ın yapımına katkıda bulunanları tanımlamak için iki farklı ifade kullanılmaktadır: "*Ruhu kendisini cömertliğe sevk eden*" kişiler, çalışma için gerekli hammaddeleri karşılamak üzere, cömertlik duyguları içinde gönülden bağışta bulunmuşlardır. Fakat onların da ötesinde "*kalbi kendisine ilham veren*" kişiler vardır. Bunlar, bağış yapmanın yanında, Mişkan, eşyaları ve özel giysilerin üretiminde de aktif rol almak için karşı konulmaz bir arzu duymaktadırlar (Or Ahayim).

Öne çıktı – Tam çeviriyle "geldi".

Buluşma Çadırı konulu işler – Mişkan'ın goblenleri, Parohet, avlunun tüm perdeleri ve tüm

⁸ aydınlatma için yağ, mesh yağı ile rayiha tütsüsü için güzel koku hammaddeleri;

⁹ Efod ve Hoşen için Şoam taşları ve başka değerli taşlar.

¹⁰ “İçinizde doğal yeteneğe sahip herkes gelip, Tanrı’nın emretmiş olduğu her şeyi yapacaktır.

¹¹ [Bu kişiler] Mişkan’ı, çadırını ve örtüsünü, erkek kopçalarını ve kalaslarını, sürgülerini, sütunlarını ve yuvalarını;

¹² sandığı ve [taşımaya] sırtıklarını, kapağını ve perde [şeklindeki] ayıracı;

¹³ masayı, sırtıklarını ve [masanın] tüm araçlarını ve özel ekmekleri;

¹⁴ aydınlatma Menorası’nı, araçlarını, kandillerini ve aydınlatma yağını;

¹⁵ tütsü Mizbeahı’nı ve sırtıklarını, mesh yağını ve rayiha tütsüsünü; Mişkan’ın girişi için giriş perdesini;

¹⁶ kurban Mizbeahı’nı ve ona ait delikli bakır şeridi, [Mizbeah’ın] sırtıklarını ve tüm araçlarını, kazanı ve kaidesini;

¹⁷ avlunun asma perdelerini, direklerini, yuvalarını ve avlunun giriş paravanını;

¹⁸ Mişkan’ın kazıklarını, avlunun kazıklarını ve kordonlarını;

¹⁹ kutsiyete hizmet edecek nakliye brandalarını, Koen Aaron’un kutsiyet giysilerini ve oğullarının Koenlik etmek için [giyecekleri] giysilerini [yapacaklardır].”

²⁰ Tüm Bene-Yisrael toplumu, Moşe’nin huzurundan ayrıldı.

²¹ Kalbi kendisine ilham veren her kişi öne çıktı. Ruhu kendisini cömertliğe sevk eden herkes, Buluşma Çadırı konulu işler, her türlü çalışması ve kutsiyet giysileri için, Tanrı Adına bağışta bulundu.

11-19. Moşe’nin, yapılacak şeylerin kaba bir listesini vermesinin amacı, halkın ne kadar bağışa ihtiyaç olduğu konusunda bir fikir sahibi olmasını sağlamaktır (Ramban).

11. Mişkan – Teruma peraşasında açıklandığı üzere (26:1, 7, 14) yapının üç [ya da dört (26:14 a.Ş.)] örtüsü olacaktır. Bunların en altta olanı, özel *Keruvim* desenlerine sahip olan ve yapının tavanında doğrudan görünen goblenlerden yapılanıdır. Bu alt örtü, *Mişkan* olarak adlandırılmaktadır. Onun üzerindeki örtü “çadır”, en üstteki[ler] de “örtü” ismiyle belirtilmektedir (Raşi).

Sütunlarını – *Parohet*’in ve girişteki paravanın asılı olduğu sütunlar (İbn Ezra; bkz. 26:32 ve 26:).

13. Özel ekmekleri – *Lehem Apanim*. Bkz. 25:30 a.Ş.

14. Araçlarını – Cımbız ve kepeçecikler (25:38; Raşi)

Kandillerini – *Menora*’nın kollarının en üstünde yer alan, yağ ve fitillerin yerleştirildiği küçük çanaklar (25:37; Raşi).

18. Kordonlarını – Ya da “iplerini”. Bunlar, direk

ve perdeleri, gergin bir şekilde kazıklara bağlamak içindir (Raşi). Bkz. 27:19. Ayrıca bkz. Bamidbar 3:26, 3:37, 4:26, 4:32.

19. Nakliye brandalarını – Bkz. 31:10. Bunlar kutsal eşyaların nakliyesinde kullanılacakları için “kutsiyete hizmet edecek”lerdir (Raşbam).

20. Moşe’nin huzurundan ayrıldı – Halk, Moşe’nin söylediklerini duyunca büyük bir mutlulukla isteneni yapmaya gitmiştir. Zira duydukları, Altın Buzagı sonrası affedildikleri ve *Mişkan*’a bağış yapmaya layık görüldüklerini göstermektedir (*Meam Loez*).

21. Kalbi kendisine ilham veren – Tam çeviriyle, “kalbi kendisini kaldıran / yükselten”. Ya da “gönüllü olmaya hazır” (Rabi Arye Kaplan).

Veya “doğal yetenekleri uyanan”. Bu ifade, dokuma, nakış, inşaat gibi işleri yapmaya gelen kişileri tanımlamaktadır. Mısır’daki koşullardan dolayı, Yahudiler arasında zanaatkarlar yoktu. Yahudiler eğitilmemiş ya da kendilerini ince işlerde geliştirme fırsatı bulmamışlardı. Buna karşın, eğitilmiş olmasalar da, doğuştan yeteneğe sahip kişiler vardı. Bu kişiler, söz konusu işlerin yapılması gerektiğini duyduklarında, kalplerinde kuvvetli bir heves hissine kapılmışlar ve kendilerinde bu işler için gereken yeteneğin varlığını

כג וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל-הַנָּשִׁים כָּל |
 נָדִיב לֵב הִבִּיאוּ חַח וְנִזְם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל-כְּלִי זָהָב וְכַל-אִישׁ אֲשֶׁר
 23 הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה: כג וְכַל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תַּחָּשִׁים הִבִּיאוּ:
 24 כד כָּל-מֵרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנִחֲשֶׁת הִבִּיאוּ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה וְכָל אֲשֶׁר
 25 נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שִׁטִּים לְכָל-מְלָאכֶת הָעֲבֹדָה הִבִּיאוּ: כה וְכַל-אִשָּׁה
 חֲכַמַת-לֵב בִּידֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת-הַתְּכֵלֶת וְאֶת-הָאַרְגָּמָן
 אֶת-תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ:

emplokion, giysiye tutan bir şeyi, olasılıkla bir broş ya da kuşağı ifade etmektedir (krş. Hirsch; Pliny 11:50; Diodorus Sicculus 3:44).

Altın başışı yapan – Tam çeviriyle “*altın sallama-sıma sallayan*”. Burada “sallama” anlamında kullanılan sözcük *Tenufa*’dır ve önce de belirtildiği üzere bu sözcük bir şeyin kutsal amaçlara bağışlanmasını ifade etmektedir (bkz. 29:24). Burada getirildiği söylenen altın, ya sikke ya da parça şeklindedir. p. 24’te gümüş ve bakır başışları için ise *Teruma* sözcüğü kullanılmaktadır. O da başış ifade etmesine karşın, altın için *Tenufa* sözcüğü tercih edilmiştir. Bu da altının diğerlerine göre daha değerli olduğundandır. Zira ya getiren kişi, ya da onu övme amacıyla tahsildar, herkese göstermek için bu altını havada hevesle sallamıştır. Pekude peraşasında bakırla ilgili olarak da *Tenufa* sözcüğüne yer verilmiştir (38:29); zira kullanılan bakır, özel parlaklığı sebebiyle gümüşten daha değerli kabul edilmekteydi (Ramban; Rabenu Behaye).

23-24. Yaakov Avinu, ölümünden önce oğullarını toplayıp onlara ileride bir *Mişkan*’ın yapılacağını bildirmiş, bu amaçla kullanılacak malzemeleri söylemiştir. Bu nedenle Bene-Yisrael bu malzemeleri hazırlayıp saklamışlardır. Yine de birçoğu bu hazırlığı yapmamıştır. Tora bu nedenle “*beraberinde ... bulunan*” kişilerin malzemeleri getirdiklerini söylemektedir. Getirilenler arasında akasya keresteleri, kızılleştirilmiş koyu derisi ve mavi işlenmiş deri gibi bulunması kolay olmayan şeyler vardır. Önceden hazırlık yapmış olmasalar, bunları bulmaları mümkün olmayacaktır. Fakat altın, gümüş ve bakırdan bahsederken “*beraberinde ... bulunan*” ifadesi kullanılmamaktadır. Zira bunlar halk içinde oldukça yaygın olarak bulunan malzemelerdir (*Meam Loetz*).

24. **Gümüş ve bakır başışı yapan** – Tam çeviriyle “*gümüş ve bakır kaldırı-sını kaldıran*”. Bu da yüksek amaçlı bir başış ifade eden *Teruma* sözcüğünü içermektedir. Amaç yüksek olduğundan, verilen mal, “kaldırılıp” bulunduğundan daha yüksek bir statüye yükseltilmektedir.

25. **Doğal yeteneğe sahip** – Tam çeviriyle “*bilge kalbe sahip*”. İplik eğirmede ne vardır da, Tora bunu yapan kadınların “*bilge kalbe sahip*” olduklarını söyleme ihtiyacı duymaktadır? Önce de belirtildiği üzere (p. 22 açk.), bir kadına ait olan her maddi şeyde kocasının hakkı vardır. Dolayısıyla kendi elleriyle eğirmiş bile olsa, kadının ipliği istediği şekilde gidip bağışlaması mümkün değildir. Tora bu nedenle kadınların “*bilge kalbe sahip*” olduğunu vurgulamaktadır. Zira bir kadının el emeğinin bile kocasına ait sayılmasının temelinde, kocanın kadına yönelik geçim sağlama görevi vardır. Bir erkek, eşine sağladığı yiyeceğin karşılığında, eşine ait olan her şeyde hak sahibi olur. Diğer yandan bir kadın “*doyurulmak istemiyorum; emeğimde pay sahibi olmanı da istemiyorum*” dediği takdirde, bu kural geçerli değildir; kadın, kendine ait her şeyde tek sahiptir. Burada da, Tora bu kadınların “*bilge kalbe sahip*” olduklarını vurgulamaktadır; zira kendi emeklerini kocalarının onayı olmadan bağışlayabildiklerine göre, bu kadınlar kocalarına “*doyurulmak istemiyorum; senin için çalışmak da istemiyorum*” demiş olan “*bilge*” kadınlardır (*Meam Loetz*).

Her kadın ... eğirdi – Bu ifade, o dönemde iplik eğirme işleminin özellikle kadınların uzmanlık alanına girdiğini göstermektedir (*Yad – İşut* 21:1).

İfadenin tam çevirisi “*her kadın ... elleriyle eğirdiler*” şeklindedir. Fiilin çoğul kullanımı, büyük bir hevesle işe oturan bir kadının, Tanrısal

²² Erkekler kadınlara eşlik ettiler – tüm cömert kalpliler. [Kadınlar] Bilezik, hüzme, yüzük ve başka vücut süsleri – her türlü altın malzemeyi getirirlerken, Tanrı Adına altın bağış yapan erkekler de [onlarla birlikteydi].

²³ Beraberinde gök mavisi, erguvani veya kırmızı [yünler], keten veya tiftik, kızıl-laştırılmış koç derisi veya mavi işlenmiş deri bulunan her kişi, [bunları] getirdi.

²⁴ Gümüş ve bakır bağış yapan herkes, Tanrı Adına bu bağış getirdi. Beraberinde, [yapılacak] çalışmadaki her türlü işte kullanılabilecek akasya ağaçları bulunan herkes [bunları] getirdi.

²⁵ Doğal yeteneğe sahip her kadın, elleriyle [iplik] eğirdi ve [tüm kadınlar,] hazır iplikleri – gök mavisi [yün], erguvani [yün], kırmızı [yün] ve keten [iplikleri] getirdiler.

22. Erkekler kadınlara eşlik ettiler – Tam çeviriyle “*Erkekler, kadınların üzerine geldiler*”. Bu, erkeklerin, bu bağış konusunda kadınlara göre ikinci planda kaldıklarını gösterir. Kadınlar, erkeklerden daha hevesli davranmışlardır. Ayrıca, bu pasukta bahsedilen takılar genel olarak kadınlarda mevcut olduğundan, onların bunları hemen çıkarıp bağışlaması daha kolay olmuştur (Ramban; *Or Ahayim*). Bu, kadınların yüksek düzeyini göstermektedir. Zira kadınlar, Altın Buzağı olayı sırasında takılarını vermeyi reddetmişlerdir (32:3 açık.). Şimdi ise *Mışkan* bağış ile ilgili mitsva söz konusu olduğunda, erkeklerden bile önce davranarak, normalde kendileri için değerli olan takılarını bir an bile düşünmeden bağışlamakta ve böylece, Tanrı’ya olan şartsız bağlılıklarını ispatlamaktadırlar (Rabenu Behaye).

Pasuğun diğer bir anlamı da “*erkekler kadınlarla birlikte geldiler*” şeklindedir (Raşi). Bu gereklidir. Zira burada büyük miktarda bağışlar söz konusudur ve kadınlar, yanlarında kocalarını getirmemiş olsalar, tahsildarların, onların bağışladıkları takıları alma izinleri yoktur (Sforno). Kanuna göre tahsildarlar ya da herhangi bir amaç için para toplayan kişilerin, bir kadından, kocasının onayı olmadan büyük miktarda bağış almaları yasaktır (*Şulhan Aruh* – *Yore Dea* 248). Tora kanununa göre, kadına ait olan her şeyde kocasının hakkı vardır ve bu onay gereklidir (bkz. p. 25 açık.). Bu nedenle bu bağış sırasında kadınlar, yanlarında kocalarını da getirmişlerdir.

Tüm cömert kalpliler – Bir kişi, bir şeyi sözlerle vaad ettiği takdirde, yerine getirmekle yükümlüdür (bkz. Devarim 23:22-25). Bu pasukta ise, ağızdan çıkarılmamış ve sadece kalpten düşünülmüş bir vadin bile aynı şekilde,

geciktirilmeden yerine getirilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır (*Talmud* – *Şevuot* 26b).

[Kadınlar]... – Pasuk Sforno’ya göre çevrilmiştir. Tam çeviri, bu takıların da erkekler tarafından verildiği gibi bir sonuç çıkarmaktadır. Bunun nedeni, önceki açıklamada belirtilen kanundur. Kadınlar bu takıları kocalarının onayıyla bağışladıkları için, bağış sanki erkekler yapmış gibi bir ifade vardır. Bir görüşe göre, kadınlar takıları erkeklerle vermişler, onlar da tahsildarlara aktarmışlardır (*Meam Loetz*).

Bilezik – Raşi; *Midraş Agadol*. İbranice **Hah**. Ya da “*küpe / kulak halkası*” (İbn Ezra; İbn Yanah; *Hizkuni*); “*hüzme*” (Yeşaya 37:29; Rabenu Meyuhas); “*dudak halkası*” (Yehezkel 38:4; Radak, *Şeraşim*) ya da “*broş*” (*Minha Behula*; *Meam Loetz*; Hirsch). Bazıları **Hah**’ın düz yüzeyli, pasuğun devamında geçen **Nezem** ve **Tabaat**’ın ise işlemeli altın halkalar olduğunu öne sürer (*Lekah Tov*).

Hüzme – Buruna takılan halka (İbn Ezra; *Lekah Tov*; bkz. Bereşit 24:22, 24:47; Yeşaya 3:21). İbranice **Nezem**. Ya da “*küpe*” (32:2, Rabenu Meyuhas).

Yüzük – *Midraş Agadol*; İbn Ezra. İbranice **Tabaat**.

Başka vücut süsleri – İbranice **Kumaz**. Bazılarına göre bu mücevher kakmalı bir kemerdir (Saadya Gaon; *Peşita*). Başkaları ise bunun kadınlar için bir genital bölge koruyucusu (*Talmud* – *Şabat* 64a; Raşi), olasılıkla bir tür bekaret kemeri (Rabenu Efrayim; *Maskil Ledavid*; *Maase Tiwya*, *Gan Naul* 3) olduğunu belirtir. Nitekim Hahamlarımız, **Kumaz** sözcüğünü, “[K]an [M]ekom [Z]ima – *Burası Müstehcenlik Yeri*” ifadesinin baş harfleri olarak tanımlarlar (*Talmud* – *Şabat* 64a). Başkaları bunun altın bir sutyen (*Talmud Yeruşalmi* – *Şabat* 6:4) ya da bir kol bandı (İbn Ezra; *Hizkuni*) olduğunu öne sürerler. *Septuaginta*’nın çevirisi olan

- 26 כּו וְכָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה
- 27 בְּחֻמָּה טוֹו אֶת־הָעֵזִים: כּו וְהַנְּשָׂאִם הֵבִיאוּ אֶת אֲבִנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבִנֵי
- 28 הַמִּלֵּאִים לְאַפּוֹד וּלְחֹשֶׁן: כח וְאֶת־הַבָּשָׂם וְאֶת־הַשֶּׁמֶן לְמֵאֹר וּלְשֶׁמֶן
- 29 הַמִּשְׁחָה וּלְקֻטְרֶת הַסַּמִּים: כט כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדְבָ לָבֶם אֶתֶם
- לְהֵבִיא לְכָל־הַמִּלֵּאכָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּיַד־מֹשֶׁה הֵבִיאוּ
- 30 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נָדְבָה לַיהוָה: פ שְׂרִישִׁי וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
- רְאוּ קָרָא יְהוָה בָּשֶׂם בְּצִלָּל בֶּן־אוּרִי בֶן־חֹר לְמִטָּה יְהוּדָה:
- 31 וַאֲוִימֵלָא אֶתוּ רֹחַ אֱלֹהִים בְּחֻמָּה בַּתְּבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מִלֵּאכָה:
- 32-33 זב וּלְחֹשֶׁב מַחְשַׁבֶּת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנֹחַשֶׁת: זג וּבַחֲרֹשֶׁת
- אָבֹן לְמִלֵּאֵת וּבַחֲרֹשֶׁת עֶץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מִלֵּאכֶת מַחְשַׁבֶּת:

na gelir (Mişle 25:14). Bu yüzden *Talmud*'daki bir görüş, değerli taşların mucizevi olarak bulutlar tarafından, Eden Bahçesi'ndeki Pışon nehrinden (Bereşit 2:11-12) getirildiği şeklindedir (*Talmud – Yoma 75a; Daat Zekenim*).

29. Cömert bağışların yapıldığı, çeşitli pasuklarda zaten söylendiğine göre bu pasuğa ne gerek vardır? Tora burada yeni bir şey öğretmektedir: Bene-Yisrael içinde, “keşke biraz daha varlıklı olsaydık da *Mişkan*’a gereken her şeyi bağışlayabilseydik” burukluğunda olan birçok kadın ve erkek vardır. Tanrı bir insanın en derin duygularını ve niyetlerini bilir. Dolayısıyla, çok isteyip de bağış yapamayan bu kişilerin burukluklarını da sanki bağış yapmışlar gibi kabul etmiştir.

Pasuk ikinci bir şeyi daha öğretmektedir. Tüm bu bölümde halkın cömertçe bağışta bulunduğunu söylemenin amacı, halkı, değerli şeyler bağışladıkları için övmek değildir. Zira Mısır’dan çıkarılan ve Kızıldeniz’de elde edilen ganimetin yanında, bağışlananlar çok hafif kalmaktadır. Övülen asıl nokta, herkesin bağışı “gönülden” yapmasıdır. Herkes, gösteriş yapmak için değil, sadece ve sadece Tanrı’nın emrini yerine getirmek amacıyla bağışta bulunmuştur. Pasuk bu nedenle “*Tanrı Adına [gönülden] bağışta bulundular*” demektedir (*Meam Loex*).

30. **Görün** – Bkz. 31:2-11. Moşe’nin halka Betsalel’i tanıtmaması, halk adına yüksek göreve sahip olacak birinin, halkın onayını gerektirdiğini göstermektedir. *Midraş*’a göre, Tanrı, Moşe’ye “Ben Betsalel’i seçtim. Sence uygun mu?” diye

sormuş ve “Ey Evrenin Hakimi! Sence uygunsuz bence elbette uygundur!” cevabını aldıktan sonra “Buna rağmen – git ve halka onu tanı” demiştir. Moşe de bu noktada bunu yapmaktadır (*Talmud – Berahot 55a*).

Bir açıklamaya göre, Moşe’nin ablası Miryam’ın büyük torunu olan Betsalel seçildiğinde, halk Moşe’nin arkasından “Hep kendi ailesinden kişileri yüksek göreve atıyor” şeklinde mırıldanmaya başlamıştır. Moşe bu yüzden onlara “Görün ve anlayın ki bunu kendi isteğim ya da uygun görmemle yapmıyorum. Betsalel’i atayan ben değilim; Tanrı” demektedir (*Daat Zekenim*).

33. **Titiz planlamayı gerektiren her türlü iş** – Ya da “*usta işi*” (*Targum*). İbranice **Melehet Mahasevet**. Tam çeviriyle “*düşünce işi*” ya da “*niyet ve amaçla yapılan iş*”. *Mişkan*’la ilgili işler için bu terimin kullanılması, Tora’nın, Şabat günü yapmayı yasakladığı işlerin de özellikle amaç taşıyan işler olduğunu göstermektedir (bkz. p. 1 açık.). Örneğin, 39 *melahadan* biri, kamusal bir alanda bir nesneyi [en az] 4 *ama* (yaklaşık 2m.) boyunca taşınması ya da hareket ettirilmesidir. Bir kişi ancak Şabat günü içinde 4 *ama* taşımaya niyetlendiği takdirde bu yasağı delmiş olur. Fakat örneğin bir nesneyi 2 *amalık* bir uzaklığa atmaya niyetlenmiş, fakat gücünü ayarlayamayıp nesnenin 4 *ama* uzaklığa gitmesine neden olmuşsa, bu “niyetle yapılmış bir iş” değildir; dolayısıyla bunu yapan kişi cezayı hak etmez (*Talmud – Bava Kama 27b*).

²⁶ Kalbi kendisine bilgelikle ilham veren tüm kadınlar da tiftiği eğirdiler.

²⁷ Liderler ise Efod ve Hoşen için Şoam taşlarını ve diğer değerli taşları getirdiler.

²⁸ Aydınlatma, mesh yağı ve rayiha tütsüsü için güzel koku hammaddeleriyle yağı [da onlar bağışladılar]. ²⁹ Kalpleri kendilerini, Tanrı'nın, yapılmasını Moşe aracılığıyla emretmiş olduğu tüm çalışma için [gereken malzemeleri] cömertçe getirmeye sevk eden tüm erkek ve kadınlar – Bene-Yisrael, Tanrı Adına [gönülden] bağışta bulundular.

[134. Mimarların Atanması]

³⁰ Moşe, Bene-Yisrael'e "Görün" dedi. "Tanrı [bir] isim atadı: Yeuda kabilesinden Hur'un oğlu Uri'nin oğlu Betsalel.

³¹ Onu Tanrısal bir ruhla – akıl, anlayış, bilgi ve her türlü işte [ustalıkla] donattı.

³² [Bu sayede] Titiz hesaplar yapacak, altın, gümüş ve bakırla [çalışacak].

³³ Dolgu taşı ustalığı ve doğramacılık – titiz planlamayı gerektiren her türlü işi [yapabilecek].

yardım gördüğünü ima etmektedir. Benzer şekilde, pasuğun devamında tam olarak "gök mavisi [yün] ve erguvani [yün], kırmızı [yün] ve keten" denmektedir. Kırmızı yünden önce "ve" bağlacının kullanılmaması, bu iplikleri ikişerli gruplara ayırmıştır. Bir kadın mavi yün eğirken, diğer tarafta erguvani yünün hazır olduğunu keşfetmiştir. Aynı şekilde, kırmızı yün eğiren bir kadın, diğer tarafta keten ipliği çoktan bitmiş olarak bulmuştur. Bir bakıma, Tanrı da kadınlarla birlikte çalışmıştır (*Sifte Koen*; *Meam Loetz*).

26. Tiftiği eğirdiler – Burada özellikle bilgelik ve büyük beceriye gereksinim vardır; zira parlaklık ve kalitenin en üst düzeyde olabilmesi için, kadınlar bu ipliği, keçileri henüz kırkmadan, onların üzerinde gerçekleştirmişlerdir (*Talmud – Şabat* 99a; *Targum Yonatan*; Raşi; Sforino).

27-28. Liderler – Kabile liderleri (16:22). Yahudiler, Mısır'ı terk etmek üzereyken, Moşe onlara, Mısırlılar'dan eşyalar istemelerini söylemişti. Bu anda herkesin kendi zevkine ve yaşam tarzına göre bir şey istemesi olağandı. Kabile liderleri ise, şimdi *Mişkan*'ın ihtiyaçları için kullanacakları değerli taşları istemişlerdi. Aradan bunca ay geçmesine rağmen, ellerinde hala *Menora* için uygun kalitede yağın bulunması da kayda değerdir (İbn Ezra). Bu taşlar *Koen Gadol*'un göğsü ve omuz askılarında yer alacak, üzerlerinde de kabilelerin isimleri yazılacaktır. Taşlar Tanrı'nın Huzurunda kabileler adına birer hatırlatıcı olacağı için, liderlerin özellikle taşları bağışlamak istemeleri doğaldır (Raşbam; *Hizkuni*). Ayrıca lider olmanın sonucunda, kalplerinin gurura kapılması tehlikesine karşılık, Aaron'un, kalbi üzerinde taşıyacağı bu taşları bağışlamaları uygundur (Rabenu Behaye).

Raşi, "**Nesiim** – *Liderler*" sözcüğünün normalde olması gereken ikinci bir Yod harfi kullanılmadan yazıldığına dikkat çeken Rabi Natan'dan alıntı yapar (*Midraş – Bamidbar Raba* 12:16). Başlıktaki bu eksik yazım, liderlere yönelik bir sitemi ifade eder. Moşe *Mişkan*'ın işleriyle uğraştığı sırada, liderlere danışmak istememiştir. Liderler ise köşelerinde oturup Moşe'nin kendilerine ihtiyaç duyacağı zamanı beklemişlerdir. Fakat halk bağışları yapıp, artık bağış yapılmaması için kamp içinde duyuru yapıldığını (36:6-7) duyduklarında telaşlanmışlar, "Eyvah; *Mişkan*'da hiç payımız olmayacak!" diye yerlerinden fırlayarak değerli taşları getirmişlerdir (*Avot DeRabi Natan* 11:1). Gerçekte liderlerin niyetleri iyidir. Onlar aslında genel bağışların yeterli olmayacağını düşünmüşler, herkes verene kadar bekleyip, en sonunda kalan eksiklere göre gerekli olan her şeyi tamamlamayı planlamışlardır. Ancak ulusun, bağış çağırısına cevabı beklenmedik düzeyde cömertçe olmuş, neredeyse liderlerin bir şey vermesine ihtiyaç kalmamıştır. Çabuk hareket etmeyerek "tembelce" ve biraz küçümser bir tavırla davranmış oldukları için, Tora **Nesiim** sözcüğünü bir harf eksik yazmış, Tanrı'nın İsmi'ndeki harflerden biri olan Yod, bu sözcükten çıkarılmıştır. Zira *Mişkan* için "sıradan" insanlar kadar hassas davransalardı, genel cömertlik atmosferinde gecikmeden pay sahibi olabileceklerdi. Dahası, eğer halk, bu taşları da getirmiş olsa, liderlerin *Mişkan*'da hiçbir payı olmayacaktır (Rabenu Behaye). Yine de, bu noktadaki ihmalkarlıklarını kabullenen liderler, *Mişkan*'ın hizmete açılış sırasında, bu hatalarını tekrar etmemişler, kendi cömert armağanlarını hemen getirmişlerdir (*Bamidbar Perek* 7).

Nesiim sözcüğü aynı zamanda "*bulutlar*" anlamı

34-35 וַיִּלְחֹצֶרְתָּ נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא וְאַהֲלִיאֵב בֶּן-אַחִיסֶמֶךְ לְמִטָּה-דָּן: 34 מֵלֵא
 אֲתָם חֲכֵמֶת-לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל-מְלָאכֶת חֶרֶשׁ | וְחֹשֶׁב וְרָקִם בְּתִכְלֶת
 וּבְאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבִשְׂשׁ וְאַרְגָּ עָשִׂי כָל-מְלָאכָה וְחֹשֶׁבִי מִחֲשָׁבֶת:
 1 א וַעֲשֵׂה בְצִלְאֵל וְאַהֲלִיאֵב וְכָל | אִישׁ חֲכָם-לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חֲכָמָה
 וּתְבוּנָה בְּהִמָּה לַדָּעַת לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכָל
 2 אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה: ב וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-בְּצִלְאֵל וְאֶל-אַהֲלִיאֵב וְאֶל כָּל-אִישׁ
 חֲכָם-לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חֲכָמָה בְּלִבּוֹ כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁאָן לְבֹ לְקַרְבָּה
 3 אֶל-הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: ג וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל-הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
 הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַמְּלָאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ
 4 אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בְּבֶקֶר בְּבֶקֶר: ד וַיָּבֹאוּ כָל-הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת
 5 כָּל-מְלָאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ אִישׁ מִמְּלָאכָתוֹ אֲשֶׁר-הֵמָּה עֹשִׂים: ה וַיֹּאמְרוּ
 אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר מִרְבִּים הָעָם לְהֵבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר-צִוָּה
 6 יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ: ו וַיֵּצֵן מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה
 אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מְלָאכָה לְתִרּוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכְלֹא הָעָם מִהֵבִיא:

alın teri döktükleri için bağış yapmaları zaten beklenmemektedir. Fakat onlar sadece emek vermekle kalmayıp, bağış yaparak da katkıda bulunmuşlardır.

İşini [bırakıp] gelerek – Tam çeviriyle “işinden gelerek”. Bunun alternatif anlamı, “kullandıkları malzemeleri bırakıp gelerek” (p. 6 açk.) ya da “yaptıkları işten örnekler getirerek” (Midraš Agadol) şeklinde olabilir.

Her sabah – İbranice *Baboker Baboker*. Bkz. 16:21; 30:7. Tam çeviriyle “sabah sabah”. Bunun anlamı, ilk günün dışında, duyuruya (p. 6) kadar sadece iki sabah daha bağış getirildiği şeklinde olabilir (Alşeh; *Yefe Toar*; *Meam Loetz*). Ya da bu, halkın bağış yaparken duyduğu hevesi ifade ediyor olabilir; zira bu ifade, sabahın en erken saatlerini belirtir (*Keli Yakar*). Bağışı yapanların ustalar olduğu görüşüne göre de ([*Bene-Yisrael*] k.b.) bu ifade sabahın erken saatlerini belirtir. Zira gündüz çalışmak üzere anlaşılan bir işçi, patronca tanınan aralar haricinde, gün doğuşundan yıldızların çıkışına kadar çalışmakla yükümlüdür. Bu, normal bir işin ötesinde kutsal bir görev olduğundan, ustalar daha ciddi davranmışlar ve işlerine ara vermemek için, yaptıkları bağışları

sabahın en erken saatlerinde, işe başlamadan hemen önce getirmişlerdir (Raanan; *Meam Loetz*).

5. Tanrı'nın ... emrettiği işin ... gerektirdiğinden – “Tanrı'nın emrettiğinin ne ötesine geçebiliriz ne de aşağısını yapabiliriz. Zira her şey için tam ölçüler verdi” (Sforno).

6. Şu duyurunun... – Tam çeviriyle “Moşe talimat verdi ve kampa şu duyuru yapıldı”.

Daha fazla malzeme getirmesin – “Malzeme” olarak çevirdiğimiz sözcük, *Melaha*'dır. Normal şartlarda işi ifade eden sözcük, bazı zamanlarda para ya da mal ifade edebilir (22:7; Bereşit 33:14). Sıradaki pasukta daha fazla bağışın getirilmesi durdurulduğuna göre, buradaki anlamı “mal / malzeme” şeklinde olmalıdır (Ramban). Fakat “iş” anlamı da olasıdır. Bu durumda pasuğun anlamı, “evlerinde yaptıkları işin sonuçlarını getirmesin” şeklinde olabilir (Raşbam). Zira örneğin ipliklerin evde kadınlar tarafından eğrildikten sonra hazır halde getirildiğini görüyoruz (35:25-26). Benzer şekilde ağaçlar ve deriler de belirli bir hazırlığın ardından bağışlanıyordu (Sforno). Başka bir deyişle Moşe'nin verdiği mesaj, belirli bir hazırlık gerek-

³⁴ “[Tanrı] Ona [bildiklerini başkalarına] öğretme yeteneği de bahşetti – hem ona, hem de Dan kabilesinden Ahisamah’ın oğlu Aoliav’a.

³⁵ [Dahası,] Zanaatkara; gök mavisi, erguvani, kırmızı [yünler] ve ketenle titiz desen hesabı yapan ustaya, nakışçıya ve dokumacıya; her türlü iş erbabına ve tasarım uzmanlarına özgü tüm işleri yapabilmeleri için, onları doğal yetenekle donattı.

36.

¹ “Betsalel – Aoliav ve Kutsal Mekan’la ilgili çalışmaya ait tüm işleri nasıl yapacaklarını bilmeleri için Tanrı’nın kendilerine akıl ve anlayış bahşetmiş olduğu, doğal yeteneğe sahip her kişiyle birlikte – Tanrı’nın tüm emrettiklerini yerine getirecek.”

² Moşe; Betsalel ve Aoliav ile, Tanrı’nın, kalbine akıl bahşetmiş olduğu, doğal yeteneğe sahip her kişiyi, kalbi kendisine ilham veren herkesi, işe koyulup onu yapmaya davet etti.

³ Kutsal Mekan’a ait çalışmaya ait işler için Bene-Yisrael’in getirmiş olduğu bağışın tümünü, [bu çalışmayı] gerçekleştirmek üzere Moşe’nin önünden aldılar.

[Bu arada, Bene-Yisrael] Ona her sabah başka bağışlar getiriyorlardı.

⁴ Kutsal Mekan’la ilgili çalışmada görevli tüm ustalar – her biri yapmakta oldukları işini [bırakıp] gelerek – ⁵ Moşe’ye “Halk, Tanrı’nın yapılmasını emrettiği çalışma için [yaptığımız] işin gerektirdiğinden çok fazlasını getiriyor” dediler.

⁶ Moşe [bunun üzerine,] kampta şu duyurunun yapılması talimatını verdi: “Hiçbir erkek veya kadın, kutsal bağış adına daha fazla malzeme getirmesin!” Böylece halkın [başka şeyler] getirmesinin önüne geçildi.

verdi: maddelere şekil verme, gök mavisi, erguvani ve kırmızı yünlerle özel desenler yapma, işleme ve dokuma – böylece hem basit işleri hem de ustalık gerektiren zanaatları yapabilecekler” (Malbim).

34. Öğretme yeteneği de bahşetti – Birçok insan çok yetenekli ve bilgili olmasına karşın, öğretme yeteneğine sahip değildir. Fakat Tanrı, Betsalel ve Aoliav’a bilgi ve becerinin yanında bu yeteneği de vermiştir (İbn Ezra).

35. Onları doğal yetenekle donattı – Genel olarak bir metal ustası, altınla çalışmaya başlamadan önce kurşun ve kalayla öğrenime başlar; ve ancak bir süre geçtikten sonra değerli metallere terfi eder. Betsalel ve Aoliav için ise böyle olmamış, çıraklık dönemine ihtiyaç olmadan, metal işçiliğinde olduğu gibi, diğer tüm zanaat alanlarında ustalıkla donanmışlardır (Meam Loetz).

Pasuğun alternatif çevirileri şöyledir: “Onlara her türlü zanaatkarlık için doğal yetenek verdi: maddelere şekil verme, gök mavisi, erguvani ve kırmızı yünlerle özel desenler yapma, işleme ve dokuma – böylece gerekli iş ve planlamayı yapabilecekler” (Rabi Arye Kaplan; Hirsch); veya “İş ve planlamayı yapan kişilerin yanında, her türlü zanaatkarlık için, onlara doğal yetenek verdi: maddelere şekil verme, gök mavisi, erguvani ve kırmızı yünlerle özel desenler yapma, işleme ve dokuma” (Targum); veya “Onlara her türlü zanaatkarlık için doğal yetenek

36.

3-6. Mişkan için yapılan bağışlar Moşe’nin çadırına daha ilk günden fazla miktarlarda getirilmiştir. Moşe, Betsalel ve çalışma arkadaşlarına, bunları çalışacakları alana götürmelerini söyler. Halk, çalışmaya katkıda bulunma hevesiyle bağışlarını Moşe’ye getirmiş, Moşe de bunları çalışma alanına göndermiştir. Birkaç gün sonra, ustalar, gereğinden fazla malzeme olduğu raporunu verirler. Bunun üzerine Moşe, bağışları durdurur. Tüm olayların anlatımı, rol alan herkesin Tora tarafından onurlandırılması anlamına gelmektedir: [1] Halkın cömertliği sınırsızdır. [2] Ustalar son derece dürüsttürler; çalışma için ihtiyaç duyulandan fazlasını almayı reddetmişler, sırf daha fazla malzeme gelmemesi için işlerinin başından kalkıp uyarıda bulunmuşlardır. [3] Ve Moşe, tipik liderlerden farklı olarak, kendi emrinde olan dev bir hazinenin giderek büyümesini hemen bir duyuru yaparak engellemiştir (Ramban).

3. [Bene-Yisrael] – İbn Ezra; Ramban. Ya da “çalışanlar” (Abravanel; Anoten Imre Şefer; Tseror Amor). Bu da, ustaların, yaptıkları işle yetinmediklerini gösterir. Normal şartlarda, bu kişiler

וְהַמְלָאכָה 7
 הָיְתָה דִּים לְכָל־הַמְלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֶרָ: 8
 כָּל־חֲכָם־לֵב בַּעֲשֵׂי הַמְלָאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עָשָׂר יִרְעֶת שֵׁשׁ מִשּׁוֹר וְתַכְלֶת 9
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרִבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֹתָם: 10
 הָאֶחָת שְׁמֹנֶה וָעֶשְׂרִים בָּאֲמָה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאֲמָה הִירְעָה הָאֶחָת מִדָּה 11
 אֶחָת לְכָל־הִירְעָתָ: 12
 וַיַּחֲבֵר אֶת־חֲמֵשׁ הִירְעֹת אֶחָת אֶל־אֶחָת וְחֲמֵשׁ 13
 יִרְעֹת חִבֵּר אֶחָת אֶל־אֶחָת: 14
 וַיַּעַשׂ לָלֶאֱת תַּכְלֶת עַל שְׁפַת הִירְעָה 15
 הָאֶחָת מִקְצָה בַּמַּחְבֶּרֶת כֵּן עָשָׂה בְּשֹׁפֶת הִירְעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת 16-17
 הַשְּׁנִיָּת: 18
 יב חֲמֵשִׁים לָלֶאֱת עָשָׂה בִּירְעָה הָאֶחָת וְחֲמֵשִׁים לָלֶאֱת עָשָׂה 19
 בַּקֶּצֶה הִירְעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשְּׁנִיָּת מִקְבִּילָת הַלָּלֶאֱת אֶחָת אֶל־אֶחָת: 20
 יג וַיַּעַשׂ חֲמֵשִׁים קָרְסֵי זָהָב וַיַּחֲבֵר אֶת־הִירְעֹת אֶחָת אֶל־אֶחָת בְּקָרְסִים 21
 וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד: 22
 פ יד וַיַּעַשׂ יִרְעֹת עֲזִים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן 23
 עֲשֵׂת־עֶשְׂרֶה יִרְעֹת עָשָׂה אֹתָם: 24
 טו אַרְךָ הִירְעָה הָאֶחָת שְׁלֹשִׁים בָּאֲמָה 25
 וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הִירְעָה הָאֶחָת מִדָּה אֶחָת לַעֲשֵׂתִי עָשָׂה יִרְעֹת: 26
 טז וַיַּחֲבֵר אֶת־חֲמֵשׁ הִירְעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הִירְעֹת לְבָד: 27
 יז וַיַּעַשׂ לָלֶאֱת חֲמֵשִׁים עַל שְׁפַת הִירְעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת וְחֲמֵשִׁים לָלֶאֱת עָשָׂה 28
 עַל־שְׁפַת הִירְעָה הַחֲבֶרֶת הַשְּׁנִיָּת: 29
 יח וַיַּעַשׂ קָרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמֵשִׁים לְחִבֵּר 30
 אֶת־הָאֹהֶל לְהִיָּת אֶחָד: 31
 יט וַיַּעַשׂ מִכְסֵּה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים 32
 וּמִכְסֵּה עֹרֹת תַּחֲשִׁים מְלֻמָּעֹת: 33
 ס חמישי

[3] Bağış yapan herkesin malzemelerinin *Mişkan*'ın yapımında kullanılması ve bağışların geri verilmesiyle kimsenin kırılmaması için bir mucize gerçekleşmiş ve “artan” her şey *Mişkan* ve eşyalarına katılmıştır. Bu arada ne ebat ne de ağırlıklar, olması gerekenin üstüne çıkmamıştır (Or *Ahayim*).

36:8-38:20. Peraşanın bundan sonraki bölümü, *Mişkan* ve eşyalarının üretimini açıklamaktadır. Tora bu eşyaların yapımlarını, emir aşamasında olan detaylarının neredeyse tümünü tekrarlayarak vermektedir. Bunun amacı, Tanrı'nın emrinin tam olarak yerine getirildiğini vurgulamaktır (Sforno). Okuyucu, bu bölümlle ilgili geniş açıklamaları Teruma ve Tetsave peraşalarında bulabilir.

8. Bkz. 26:1-37.

[En] – “*Mişkan*”dan kasıt, yapının en altına gelen, *Keruvim* desenli goblenlerden oluşan örtüdür. Bunlar özel beceri gerektiren işler olduğundan, en yetenekli ustalar bu işle ilgilenmişlerdir (Sforno).

[İlgili usta] – Bir görüşe göre buradaki her fiil Betsalel'i ifade etmektedir (37:1, İbn Ezra o.a.). Bunun anlamı, tüm işe Betsalel'in yakından nezaret etmesidir (*Midraş – Tanhuma* 7). Başkalarına göre ise söz konusu kişi Moşe Rabenu'dur (*Midraş – Tanhuma* 10; *Midraş Agadol*). Çeviride, metnin aslına sadık kalmak için edilgen fiiller kullanmamayı tercih ettik. Fakat Betsalel tarafından yapıldığı açık olarak vurgulanan Aron Aberit'in dışında, “yaptı, döktü

⁷ Fakat [bağışlanmış olan] malzemeler, çalışmanın tümüne – onu yapmaya, hatta [sonrasında malzemenin] artmasına – yetecek miktardaydı.

[135. Mişkan'ın Üretimi]

⁸ Çalışmayı gerçekleştirenler içinde [en] yeteneklilerin tümü, Mişkan'ı on goblenle yaptılar. [İlgili usta, bu goblenleri] Ketenin, gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerle] bükülmesiyle [üretilmiş iplikler ve] titizlikle hesaplanmış Keruvim [desenli örgüyle] yaptı.

⁹ Bir goblenin boyu 28 ama, eni ise 4 ama – ilk goblen. Tüm goblenler aynı ebattaydı.

¹⁰ Goblenlerin beşini birbirine eklediği gibi, [diğer] beş gobleni de [ayrıca] birbirine ekledi. ¹¹ [İlk] Grubun sonundaki tek goblenin kenarı üstüne gök mavisi [yünden] dışı kopçalar yaptı. İkinci grubun sonundaki goblenin kenarına da aynısını yaptı.

¹² İlk [grupta en iç] goblene elli dışı kopça yaptı. [İki grubun kenarlarındaki] Dışı kopçalar birbirinin tam karşısına gelecek şekilde, ikinci gruptaki [en iç] goblenin kenarına da elli dışı kopça yaptı.

¹³ Elli adet altın [çift yönlü] erkek kopça yaptı. [İki grubun dışı kopçalı] Goblenlerini bu erkek kopçalarla birbiriyle birleştirdi; böylece Mişkan tek parça haline geldi.

[136. Çadırın Üretimi]

¹⁴ Mişkan'ın üzerinde çadır görevi görecek tiftik çadır bezleri yaptı. On bir adet çadır bezi yaptı. ¹⁵ Bir çadır bezinin boyu 30 ama, eni ise 4 ama – ilk çadır bezi. On bir çadır bezi de aynı ebattaydı. ¹⁶ Çadır bezlerinden beşini ayrı, diğer altı çadır bezini ayrı [bিরer grup] olarak birleştirdi. ¹⁷ [İlk] Grupta sonuncu çadır bezinin kenarına elli dışı kopça, ikinci grubun [son] çadır bezinin kenarına da [ayrıca] elli dışı kopça yaptı.

¹⁸ Çadırı birleştirip [onun] tek parça haline gelmesi için elli tane [çift yönlü] bakır erkek kopça yaptı. ¹⁹ Çadıra kızılaştırılmış koç derisinden bir örtü yaptı. [Onun] Üzerine de mavi işlenmiş deriden [ikinci bir] örtü yaptı.

tiren malzemelerin getirilmesinin durdurulması şeklindedir. Diğer malzemeleri getirmek isteyenler ise engellenmemiştir (Abravanel; *Meam Loez*).

Alternatif bir anlam “*kutsal bağış adma [bağış] getirme işini yapmasın*” (Raşi) şeklindedir. Bu şekilde sıradaki pasukla uyum olacaktır. Bu ayrıca bize, farklı alanlar arasında herhangi bir nesnenin transferinin *Melaha* sınıfına girdiğini öğretmektedir. Zira Moşe'nin çadırı, kampın merkezinde, Leviler'e ait özel bölgedeyken, halk bağışlarını bu bölgenin dışından içeriye getirmekte ve pasukta bu işlem *Melaha* olarak adlandırılmaktadır. Gerçekten de, *Tiltul* adı verilen bu hareket, *Şabat* günü yapılması yasak olan 39 *melahadan* oluşan listenin son maddesidir (bkz. 20:9-10 açık.; *Talmud Yeruşalmi – Şabat 1:1; Hizkuni*).

7. Artmasına yetecek miktardaydı – Normalde belirli bir proje söz konusu olduğunda önceden yapılan tahminler hep yetersiz olur ve çalışma ilerledikçe yeni masrafların ortaya çıkmasıyla en başta ayrılan bütçe aşılır. Tora burada böyle olmadığını söylemektedir. Bağışlanan malze-

meler, ustaların, *Mişkan*'la ilgili her türlü işi yapmalarına ve sonra ellerinde malzeme kalmasına yetecek kadar çoktur.

Pasuk “malzemeler, çalışmanın tümüne yetecek kadardı – ve artacak” şeklinde de anlaşılabilir. İnce bir bakış, pasukta bir tür ilişkiyi ortaya çıkaracaktır. “*Yetecek kadar*” ifadesi, malzemenin tam geldiğini ima etmesine karşın; “*artacak*” sözcüğü bunla çalışmaktadır. Ne de olsa, “*artacak*” kadar olduğunun söylendiği bir yerde, “*yetecek kadar*” demek gereksizdir. Bu ilişki nasıl çözümlenebilir? Ayrıca arta kalan malzeme ne olmuştur?

[1] Arta kalan malzemenin miktarı çok azdır. Bunlar, ilerideki tamiratlarda, *Mişkan*'daki çeşitli işlemlerde veya ilave bölümlerin yapımında kullanılmak üzere saklanmıştır (Ramban).

[2] Malzeme biraz fazla olduğu için, çalışanlar işlerini herhangi bir kısıtlamaya gitmeden, bol malzeme kullanarak yapmışlardır. Başka bir deyişle “arta kalanı” “tam yetecek şekilde” kullanmışlardır (Sforno).

כ וַיַּעַשׂ אֶת־הַקִּרְשִׁים

20

21 לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֲמֻדִים: כֹּא עָשָׂר אַמָּת אַרְךָ הַקִּרְשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי
22 הָאַמָּה רָחֵב הַקִּרְשׁ הָאֶחָד: כֹּב שְׁתֵּי יָדָת לַקִּרְשׁ הָאֶחָד מְשַׁלֶּבֶת אַחַת
23 אֶל־אַחַת כֵּן עָשָׂה לְכָל קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: כג וַיַּעַשׂ אֶת־הַקִּרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן
24 עֲשָׂרִים קִרְשִׁים לַפֶּאֶת נֹגֵב תִּימָנָה: כד וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת
25 עֲשָׂרִים הַקִּרְשִׁים שְׁנֵי אַדְנָיִם תַּחַת־הַקִּרְשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו וְשְׁנֵי
26 אַדְנָיִם תַּחַת־הַקִּרְשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו: כה וּלְצֹלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית
27 לַפֶּאֶת צָפוֹן עָשָׂה עֲשָׂרִים קִרְשִׁים: כו וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אַדְנָיִם
28 תַּחַת הַקִּרְשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אַדְנָיִם תַּחַת הַקִּרְשׁ הָאֶחָד: כז וּלְיִרְכַּתִּי הַמִּשְׁכָּן
29 יָמָּה עָשָׂה שְׁשֶׁה קִרְשִׁים: כח וְשְׁנֵי קִרְשִׁים עָשָׂה לַמִּקְצֶעַת הַמִּשְׁכָּן
29 בְּיִרְכַּתָּיִם: כט וְהָיוּ תוֹאמָם מְלֻמָּטָה וַיַּחֲזֹו יָהִיו תַּמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ
30 אֶל־הַטֹּבַעַת הָאֶחָת כֵּן עָשָׂה לְשְׁנֵיהֶם לְשְׁנֵי הַמִּקְצֶעֶת: ־ וְהָיוּ שְׁמֹנֶה
31 קִרְשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁשֶׁה עָשָׂר אַדְנָיִם שְׁנֵי אַדְנָיִם שְׁנֵי אַדְנָיִם תַּחַת
32 הַקִּרְשׁ הָאֶחָד: ־א וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשֶׁה לַקִּרְשֵׁי צֹלַע־הַמִּשְׁכָּן
33 הָאֶחָת: ־ב וַחֲמֵשֶׁה בְּרִיחֹם לַקִּרְשֵׁי צֹלַע־הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית וַחֲמֵשֶׁה בְּרִיחֹם
34 לַקִּרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לְיִרְכַּתָּיִם יָמָּה: ־ג וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכָן לְבִרְחַת בִּתְנוֹךְ
35 הַקִּרְשִׁים מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה: ־ד וְאֶת־הַקִּרְשִׁים צִפָּה זָהָב וְאֶת־טִבְעֵתָם
36 עָשָׂה זָהָב בָּתִּים לְבְּרִיחֹם וַיִּצָּף אֶת־הַבְּרִיחֹם זָהָב: ־ה וַיַּעַשׂ אֶת־הַפֹּרְכֹת
37 תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֹׁר מְעֻשָׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָהּ כְּרָבִים:
38 ־ו וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעַה עֲמוּדֵי שִׁטִּים וַיִּצְפֹּם זָהָב וְוִיהֶם זָהָב וַיִּצַּק לָהֶם
39 אַרְבָּעַה אַדְנֵי־כֶסֶף: ־ז וַיַּעַשׂ מִסָּךְ לַפֶּתַח הָאֵחָד תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
40 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֹׁר מְעֻשָׂה רֶקֶם: ־ח וְאֶת־עֲמוּדָיו חֲמֵשֶׁה וְאֶת־וִוִּיהֶם וַצִּפָּה
41 רֹאשֵׁיהֶם וַחֲשִׁיקֵיהֶם זָהָב וְאַדְנֵיהֶם חֲמֵשֶׁה נְחֹשֶׁת: ־פ

Tora, Mişkan'ın yapımının anlatımını, bu öğretinin özünü temsil eden özel eşyalarla bitirir. Şabat akşamı bu güzel günü karşılıken söylediğimiz *Leha Dodi* duasından aşına olduğumuz sözlerle, “*Sof Maase Bemahaşava Tehila – Yapımda Son; Ama Düşüncede İlk*”. Emir aşamasında, eşyalara öncelik verilmişken, yapım

aşamasında asıl sıra izlenmektedir. Yapım aşamasındaki sıralamanın nedeni açıktır. Amaç, öncelikle eşyaların girebileceği bir yer hazırlamaktır. Nitekim her şeyden önce üst örtü yapılmıştır. Bu sayede, duvarlar tamamlandığında, hiç açıkta beklemeden yapının üstü hemen örtülebilecektir. Sonrasında, duvarlar, *Parohet* ve

[137. Duvarlar ve Parohet ve Giriş Paravanının Yapımı]

²⁰ Mişkan için kalasları, ayakta duran akasya ağaçlarıyla yaptı.

²¹ Bir kalasın boyu 10 ama, her kalasın eni de 1,5 amaydı.

²² Bir kalasta [en altta] birbirine paralel iki geçme tahtası [vardı]. Mişkan'ın tüm kalasları için aynısını yaptı.

²³ Mişkan için kalasları [şu şekilde] hazırladı: Güney yanı için yirmi kalas

²⁴ ve bu yirmi kalasın altına [gelen] kırk adet gümüş yuva yaptı. Her kalasın altındaki iki geçme tahtası için [bire, yani kalas başı] iki yuva [vardı].

²⁵ Mişkan'ın, kuzey yanındaki diğer kenarı için de yirmi kalas yaptı.

²⁶ [Bunların] kırk adet gümüş yuvaları [da yapıldı. Burada da] Her kalasın altında iki yuva [yer alıyordu].

²⁷ Mişkan'ın batı yanındaki arkası için altı kalas yaptı.

²⁸ Arka tarafta, Mişkan'ın köşeleri için de iki kalas yaptı.

²⁹ [Tüm kalaslar] Alt tarafta aynı hizadaydı. [Kalaslar ayrıca, her kalas çifti] Tepeye doğru, birlikte bir [dikdörtgen] kelepçeye [girecek şekilde] eşit hizadaydı. [Köşede buluşan] İki kalas için de aynısını yaptı – her iki köşeye de.

³⁰ [Böylelikle, batı duvarında toplam] Sekiz kalas ve [kendilerine ait] gümüş yuvaları – her kalasın altında ikişer yuva olmak üzere, on altı yuva – vardı.

³¹ Akasya ağacından sürgüler yaptı. Mişkan'ın [kuzey] kenarının kalasları için beş [sürgü], ³² Mişkan'ın [güneydeki] diğer kenarının kalasları için beş sürgü ve batı yanında ki arka tarafta, Mişkan'ın kalasları için beş sürgü [yaptı].

³³ Bunlardan, Orta sürgüyü, kalasların içinde[n] geçerek duvarların bir ucundan diğerine kadar uzanacak şekilde yapmıştı.

³⁴ Kalasları altınla kapladı. [Kalasların,] Sürgülere yuva [görevi yapacak olan] halkalarını da altından yaptı. Sürgüleri de altınla kapladı.

³⁵ Ayıracı, gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin] eğrilmiş ketenle [bükülmesiyle üretilmiş ipliklerle] yaptı. Onu, titizlikle hesaplanmış Keruvim [desenli örgüyle] yaptı.

³⁶ Onun [asılması] için, dört akasya sütunu yapıp onları altınla kapladı. [Her birinin] Altın çengelleri [vardı]. Onlar için dört gümüş yuva döktü.

³⁷ Çadırın girişine, gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin] eğrilmiş ketenle [bükülmesiyle üretilmiş ipliklerden] nakışlı bir perde yaptı.

³⁸ Çengelleriyle birlikte beş adet sütununu da [yapıp, bunların] tepelerini kapladı. [Sütunların] Kuşakları altın, beş adet yuvası da bakırdandı.

vs.” fiillerin, ilgili ustalar tarafından yapıldığı farz edilmiştir (37:1, Rabenu Behaye o.a.).

38. Tepelerini kapladı – Bu detaya, 26:37’de değinilmemiştir. Orada, sütunların altınla kaplandığı, çengellerinin de altından yapıldığı söylenmektedir. Tepelerin neyle kaplandığı açık olmamasına karşın, altın olduğu takdirde sütunun geri kalanından farklı olmayacağı açıktır. Bu durumda tepeler ya altından farklı bir şeyle kaplanmıştır ya da burada bahsedilen kaplama, bir tür tepe başlığıdır ve bu, altın da olabilir. Ne

de olsa kuşaklar da altındır (krş. Rabi Arye Kaplan). Bazı kaynaklar ise, çengellerin gümüşten yapıp, uçlarının altınla kaplandığını ima etmektedir. Bu durumda “tepelere” sütunlara değil, çengellere aittir (*Tešuvot Meir Netivim* 75; krş. *Zoar* 2:27a). Bkz. 38:17 açık. Pasuğun alternatif bir çevirisi “Çengelleriyle birlikte beş adet sütununu da [yapıp], tepelerini ve kuşaklarını altınla kapladı. [Sütunların] Beş adet yuvası da bakırdandı” şeklindedir (*The Artscroll Chumash – Stone Edition*).

1 א וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת־הָאָרֶן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמָתִים וַחֲצֵי אַרְכּוֹ וְאִמָּהּ וַחֲצֵי
 2 רַחְבּוֹ וְאִמָּהּ וַחֲצֵי קִמְתּוֹ: ב וַיִּצְפּוּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמַחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זָר
 3 זָהָב סָבִיב: ג וַיִּצֶק לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי
 4 טַבַּעַת עַל־צִלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל־צִלְעוֹ הַשְּׁנִית: ד וַיַּעַשׂ בְּדֵי עֲצֵי
 5 שִׁטִּים וַיִּצַּף אֹתָם זָהָב: ה וַיָּבֵא אֶת־הַבָּדִים בְּטַבַּעַת עַל צִלְעַת הָאָרֶן
 6 לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן: ו וַיַּעַשׂ כַּפֹּת זָהָב טָהוֹר אֲמָתִים וַחֲצֵי אַרְכָּהּ וְאִמָּהּ
 7 וַחֲצֵי רַחְבָּהּ: ז וַיַּעַשׂ שָׁנִי כִרְבִּים זָהָב מִקְשָׁה עָשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קִצּוֹת
 8 הַכַּפֹּת: ח כְּרוֹב־אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה וְכְרוֹב־אֶחָד מִקְצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּת
 9 עָשָׂה אֶת־הַכִּרְבִּים מִשְׁנֵי קִצּוֹתָיו [קִצּוֹתָיו]: ט וַיְהִיו הַכִּרְבִּים פְּרָשֵׁי
 10 כִנָּפִים לְמַעַל סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּת וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו
 11 אֶל־הַכַּפֹּת הָיוּ פְּנֵי הַכִּרְבִּים: פ י וַיַּעַשׂ אֶת־הַשְּׁלָחַן עֲצֵי שִׁטִּים
 12 וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב: יב וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב וַיַּעַשׂ זָר־זָהָב
 לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב:

adlandırılmasının nedeni budur. Zira Tanıklık Levhaları'nın koyulacağı Aron Aberit, Mişkan'ın en kutsal bölümünde yer alacak, buraya kutsiyetini o verecektir. Bu nedenle Moşe, Betsalel'e, Mişkan'dan önce Aron'un yapılmasını söylerken, icraat aşamasından değil, plan aşamasından bahsetmektedir. Mişkan'ın tüm inşa amacı, içine gelecek olan Aron'dur.

Betsalel de son derece akıllı olduğu için, Moşe'nin niyetini hemen anlamıştır. "Bana emrin önce Aron'la ilgili verildiğini söyleyerek, Mişkan'ın asıl amacını öğretmek istiyorsunuz. En son yapılacak olan, ilk düşünüldür. Bu yüzden uygulamada, söylenenin tam tersi yapılacak olmalı". Moşe de Betsalel'in bu anlayışını takdir etmiştir (Raanah; Yefe Toar; Meam Loetz).

Mişkan'ın içindeki eşyalar, insan ideallerinin en temel özünü simgeler: Tanrı'nın öğretilerini içeren bir Aron vardır; günlük ekmeği için savaşılar fiziksel varlığını devam ettirmeye çalışan insanoğlunun mücadelesini temsil eden bir Şulhan ve son olarak, insanın, Tora ışığını çevresine yayması gerektiğini ifade eden Menora. Kodeş Akodaşim'in içinde bulunan Aron, kutsiyetini Şulhan ve Menora'ya ve onların aracılığıyla

la da bütün dünyaya ulaştırır.

Ramban'ın öne sürdüğü gibi, bu eşyalar Mısır'dan Çıkış'ın amacını simgeler. Çünkü bunların kutsiyetleri; evleri ve öz varlıkları, kutsiyetle dolup taşan Atalar ve Anneler'in birer yansımasıdır. Bu, Mişkan'da, Bet-Amikdaş'ta ve onların olmadığı dönemler için her Yahudi'nin kalbinde bulunan, Yahudi yaşamının merkezinde olması gereken bir kutsiyettir.

1. Betsalel sandığı ... yaptı – Tüm üretim içinde en yüksek konumdaki eşya, On Emir levhalarını içerecek olan Aron'dur. Bu nedenle, ustaların en üst düzeylisi olan Betsalel tarafından yapılacaktır (İbn Ezra; Sforino). Bundan önceki üretim isimleri belirtilmemiş kişiler tarafından yapılmıştır. Bundan sonraki bölümlerde de üretimin kimin tarafından yapıldığı açıklanmamaktadır. İbn Ezra'ya göre bundan sonraki eşyaları da Betsalel üretmiştir; zira şimdiye kadar yapılanlar dış yapıyla ilgiliyken, bundan sonra Mişkan'ın içindeki özel öneme sahip eşyalardan bahsedilmektedir. Ancak Ramban, en sonda avlunun yapımından bahsedildiğine dikkati çeker. Avlu, Mişkan'ın ana yapısından bile daha az öneme sahiptir. Bu nedenle Ramban, bundan sonraki üretimin de

37.

[138. Aron'un Üretimi]

¹ Betsalel, sandığı akasya ağacından yaptı. [Sandığın] Boyu 2,5 ama, eni 1,5 ama, yüksekliği de 1,5 amaydı.

² Onu içten ve dıştan saf altınla kapladı. Ona, çevresi boyunca altın bir taç yaptı.

³ Ona, dört köşesi için dört altın halka döktü. Bir kenarı için iki halka, diğer kenarı için de iki halka [yaptı].

⁴ Akasya ağacından sııklar yaptı ve onları altınla kapladı.

⁵ Sııkları, sandığı taşıma amacıyla, sandığın kenarlarındaki halkalara geçirdi.

⁶ Saf altından, boyu 2,5 ama, eni de 1,5 ama [olan] bir kapak yaptı.

⁷ İki tane de altın Keruvim yaptı. Onları, kapağın iki ucundan [döverek, kapakla] yekpare yaptı.

⁸ Bir Keruv bir uçtan, diğer Keruv da diğer uçtan [olmak üzere], Keruvim'i kapaktan, [onun] iki ucundan [türer şekilde] yaptı.

⁹ Keruvim, kanatlarını yukarıya doğru açmış, kanatlarıyla kapağa siper olur, yüzleri birbirine dönük haldeydiler. Keruvim'in yüzleri [aynı zamanda] kapağa doğru [eğik] idi.

[139. Şulhan'ın Üretimi]

¹⁰ [İlgili usta] Masayı akasya ağacından yaptı. Boyu 2 ama, eni 1 ama, yüksekliği de 1,5 amaydı. ¹¹ Onu saf altınla kapladı ve ona, çevresi boyunca altın bir taç yaptı.

¹² [Masanın] Çevresi boyunca 1 tefah eninde bir kenarlık yapıp, [bahsedilen] altın tacı, [masanın] kenarlığına, [onu] çevreler şekilde yaptı.

girişteki paravanın yapılmasıyla yapı tamamlanmıştır. Bu sayede eşyalar yapıldıkça, hiç dışarıda bekletilmeye gerek kalmadan içerideki uygun yerlerine yerleştirilebileceklerdir (*Daat Zekenim*). Fakat bu sadece "imkan sağlama" bazında doğrudur. Zira *Mişkan*'ın inşası tamamlandıktan sonra bile eşyalar hemen yerleştirilmemiştir.

Midraş şu olayı aktarır: Tanrı Moşe'ye *Mişkan*'ın inşası ile ilgili talimatları verdikten sonra onu Betsalel'e gönderir. Moşe Betsalel'e, Tanrı'nın emrettiği sırayla, [*Mişkan*'ın genel yapısından önce] Aron ve diğer eşyaları yapmasını söyler. Betsalel sorar: "Efendim Moşe; normalde bir insan önce bir ev inşa eder, eşyaları ise sonra yapar. Sizin sözlerinize göre önce eşyaları yapmam isteniyor. Acaba Tanrı önce *Mişkan*'ın inşa edilmesini, Aron ile diğer eşyaların ise sonra yapılmasını istemiş olabilir mi? Belki bana söylediğiniz sıralama terstir?"

"Güzel söyledin" der Moşe. "Gerçekten de Tanrı bana böyle söylemişti. Önce *Mişkan* yapılacak, sonra da eşyaları. Ama sen bunu nereden bildin? Tanrı'nın gölgesinde (*Betsel E-l*) mi bulundun?"

Midraş'ın anlatımı buraya kadardır. Fakat akla bir soru takılmaktadır. Teruma perâşasında,

Tanrı'nın, emir verirken eşyalara öncelik verdiğini görüyoruz. Tora'nın Moşe'nin, Betsalel ve Aoilav'ı çağırdığını söylemesi ama onlara ne talimat verdiğini özel olarak açıklamaması (36:2), onun bu emirleri olduğu gibi aktarmış olduğunu belirtir (38:23, Raşi o.a.). Başka bir deyişle, Tora'da gördüğümüz kadarıyla, Moşe Rabenu, Tanrı'nın emrini, Teruma perâşasında verilen sırayla aktarmıştır. Diğer yandan *Midraş* bunun aksini söylemektedir. Moşe Rabenu düzeyinde bir kişinin, Tanrı'nın emrindeki sıralama konusunda hata yapacağı ya da unutkanlık sergileyeceğini söylemek olası değildir. Öyleyse burada olan nedir?

Normalde bir kişi bir bina inşa etmeyi tasarlıyorsa, öncelikle bu binanın amacına yoğunlaşır. Bunun ardından planını yapar ve inşaata girişir. Fakat işe koyulduğunda, en başta düşündüğü şeyi en sonda yapar. Binayı inşa etmek sadece bir araçtır; dolayısıyla planın en sonlarında yer alır. Fakat iş icraata geldiğinde, planın en sonunda yer alan aşama, en başta yapılır, planın tüm amacı olan şey ise, en sona bırakılır.

Aynı şey burada da geçerlidir. *Mişkan*'ın tüm yapılaş amacı Tora'dır. "*Tanıklık Mişkanı*" olarak

13 יג וַיִּצַק לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־הַטַּבַּעַת עַל
 14 אַרְבַּע הַפָּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רִגְלָיו: יד לַעֲמֹל הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ הַטַּבַּעַת בָּתִּים
 15 לְבָדִים לְשֹׂאת אֶת־הַשְּׁלֶחָן: טו וַיַּעַשׂ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַּף אֹתָם
 16 זָהָב לְשֹׂאת אֶת־הַשְּׁלֶחָן: טז וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים | אֲשֶׁר עַל־הַשְּׁלֶחָן
 אֶת־קַעְרֹתָיו וְאֶת־כַּפֹּתָיו וְאֵת מִנְקִיתָיו וְאֶת־הַקְּשׁוֹת אֲשֶׁר יָסַד בָּהֶן זָהָב
 17 טָהוֹר: פ שֵׁשׁ יו וַיַּעַשׂ אֶת־הַמִּנְרָה זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה עֲשֶׂה
 18 אֶת־הַמִּנְרָה יִרְכָה וְקִנָּה גְבִיעֶיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה הָיוּ: יח
 וְשֵׁשׁ קָנִים יִצְאִים מִצְדֵּיהָ שְׁלֹשָׁה | קִנֵּי מִנְרָה מִצְדֵּה הָאֶחָד
 19 וְשְׁלֹשָׁה קִנֵּי מִנְרָה מִצְדֵּה הַשֵּׁנִי: יט שְׁלֹשָׁה גְבָעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקִּנָּה הָאֶחָד
 כַּפְתָּר וּפְרָח וְשְׁלֹשָׁה גְבָעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקִּנָּה אֶחָד כַּפְתָּר וּפְרָח כֵּן לְשֵׁשֶׁת
 20 הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמִּנְרָה: כ ובַּמִּנְרָה אַרְבַּעַת גְּבָעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתָּרֶיהָ
 21 וּפְרָחֶיהָ: כא וּכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמָּנָה וְכַפְתָּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
 מִמָּנָה וְכַפְתָּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמָּנָה לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִמָּנָה:
 22-23 כב כַּפְתָּרֶיהֶם וּקִנְתָּם מִמָּנָה הָיוּ כָּלָה מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר: כג וַיַּעַשׂ
 24 אֶת־נִרְתִּיהָ שִׁבְעָה וּמִלְקָחֶיהָ וּמַחְתָּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר: כד כָּכָר זָהָב טָהוֹר
 25 עֲשֶׂה אֹתָהּ וְאֵת כָּל־כְּלִיָּהּ: פ כה וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת עֲצֵי
 שִׁטִּים אֲמָה אַרְבֹּו וְאֲמָה רַחְבּוֹ רַבּוּעַ וְאֲמָתַיִם קָמָתוֹ מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו:
 26 כו וַיִּצַּף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גִּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וַיַּעַשׂ לוֹ
 27 זָר זָהָב סָבִיב: כז וְשִׁתִּי טַבַּעַת זָהָב עָשָׂה־לּוֹ | מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁתֵּי
 28 צִלְעֹתָיו עַל שְׁנֵי צִדָּיו לְבָתִּים לְבָדִים לְשֹׂאת אֹתוֹ בָּהֶם: כח וַיַּעַשׂ
 29 אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַּף אֹתָם זָהָב: כט וַיַּעַשׂ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְקֹדֶשׁ
 וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים טָהוֹר מְעֻשָּׂה רִקְחָ: ס

bu ikisinin yerleri değişiktir.

“saf” (30:35) olarak adlandırılmaktadır (Sforno).

25. Tütsü Mizbeahı'nı... – Bu bölüm 30:1-6'ya denk gelmektedir.

29. Kutsal ... saf – Mesh yağı, hiç tükenmemesi nedeniyle “kutsal” (30:31), tütsü de yabancı maddelerden tamamen arındırılmış olduğu için

¹³ [Masa] İçin dört altın halka döktü ve bu halkaları, dört ayağındaki dört köşeye taktı.

¹⁴ Masayı taşıma [amaçlı] sııklara yuva [görevindeki bu] halkalar, kenarlığa bitişik haldeydi.

¹⁵ Masayı taşımak için [gereken] sııkları akasya ağacından yaptı ve onları altınla kapladı.

¹⁶ Masanın üzerinde [yer alacak] olan araçları – ekmek kalıplarını, tütsü kepeçlerini, oluklarını ve [ekmekler arasında] ayıraç görevi yapacak olan kenar desteklerini – saf altın-dan yaptı.

[140. Menora'nın Üretimi]

¹⁷ Menora'yı saf altından yaptı. Menora'yı yekpare yaptı – tabanı ve gövdesi, [dekoratif] kadehleri, kürecikleri ve çiçekleri, [tek bir altın kütlesinden dövülmek suretiyle] kendisindendi.

¹⁸ Menora'nın bir yanında üç kol, diğer yanında da üç kol [olmak üzere], yanlarından altı kol çıkıyordu.

¹⁹ Bir kolda üç süslü kadeh, bir kürecik ve bir çiçek; [diğer bir] kolda üç süslü kadeh, bir kürecik ve bir çiçek – Menora'dan çıkan her kol için aynı [dekorasyon geçerliydi].

²⁰ Menora'da ise, dört süslü kadeh [bulunuyordu; Menora'nın, ayrıca] kürecikleri ve çiçekleri [vardı].

²¹ Ondan, [zıt yönle doğru çıkan ilk] kol çiftinin altında bir kürecik, ondan [çıkan sonraki] kol çiftinin altında bir kürecik ve ondan [çıkan son] kol çiftinin altında bir kürecik [vardı]. Ondan çıkan altı kol için aynı [durum geçerliydi].

²² Kolların Dügmeleri ve [dügmelerin] kolları, [Menora'nın] kendisindendi; [Menora'nın] tümü, saf altından [dövülerek] yekpare [yapılmıştı].

²³ [İlgili usta, Menora'nın] Kandillerini yedi tane yaptı. [Fıtıl] Cımbızları ve [kül] kepeçikleri de saf altındandı.

²⁴ Onu ve tüm araçlarını, 1 kikir saf altından yapmıştı.

[141. Tütsü Mizbeahı'nın Üretimi]

²⁵ Tütsü Mizbeahı'nı akasya ağacından yaptı. Boyu 1 ama, eni 1 ama – kare şeklinde – yüksekliği de 2 amaydı. Çıkıntıları kendisindendi.

²⁶ Onu saf altınla kapladı: üstünü, çevre duvarlarını ve çıkıntılarını. Ayrıca ona, çevresi boyunca altın bir taç yaptı.

²⁷ Onun için, tacının altına [gelecek şekilde, karşılıklı] iki kenarındaki iki köşesine, onu taşımakta kullanılacak sııklara yuva olarak iki altın halka yaptı.

²⁸ Sııkları da akasya ağacından yaptı ve onları altınla kapladı.

²⁹ Parfümcü ustalığıyla, mesh yağını kutsal, rayiha tütsüsünü de saf yaptı.

Betsalel dışındaki ustalar tarafından gerçekleştirildiği görüşündedir. Raşi de tüm üretim boyunca sadece Betsalel'in isminin geçmesini, onun her şeyle titizce yakından ilgilenmesine ve en büyük çabayı gösteren kişi olmasına bağlı.

Bu ve sıradaki bölümler 25:10-40'a denktir.

13. Döktü – Bu, 25:26'da değinilmemiş bir detaydır.

16. Masanın üzerinde [yer alacak] olan – Bu, 25:29'da değinilmemiş olan bir detaydır.

Oluklarını ve ... kenar desteklerini – 25:19'da

1 שביעי א ויעש את-מזבח העלה עצי שטים חמש
 2 אמות ארכו ותמש-אמות רחבו רבוע ושלש אמות קמתו: ג ויעש קרנתיו
 3 על ארבע פנתיו ממנו היו קרנתיו ויצף אתו נחשת: ד ויעש את-כל-כלי
 4 המזבח את-הסירת ואת-היזעים ואת-המזרקת את-המזלגת ואת-המחבתת
 5 כל-כליו עשה נחשת: ה ויעש למזבח מכבד מעשה רשת נחשת תחת
 6 כרכבו מלמטה עד-הציו: ו ויצק ארבע טבעת בארבע הקצות למכבד
 7 הנחשת בתים לבדים: ז ויעש את-הבדים עצי שטים ויצף אתם נחשת:
 8 ויבא את-הבדים בטבעת על צלעת המזבח לשאת אתו בהם נבוב
 9 לחת עשה אתו: ס ה ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת
 10 במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד: ט ויעש את-החצר
 לפאת | נגב תימנה קלעי החצר שש משור מאה באמה:

linde çevirdiğimiz *Tsoveot* sözcüğü bu açıdan “[Mısır’da] kalabalıklar oluşturan kadınlar” şeklinde anlaşılabilir (*Sifte Hahamim*). Dolayısıyla Tanrı, bu aynaların kabul edilmekle kalmayıp, özellikle *Kiyor*’un yapımında kullanılması gerektiğini belirtmiştir [Tora’nın *Kiyor*’la ilgili hiçbir ölçü vermemesinin nedeni, bunun bir sınırı olmamasıdır. Zira bu bağış o kadar değerlidir ki, bağışlanan her ayna kullanılmıştır (İbn Ezra)]. *Kiyor*, daha ileride, zinayla suçlanan kadınların masumiyetini kanıtlamakta kullanılacaktır (Bamidbar 5:17-28). Böylelikle, Mısır’da ailenin erkeği ile kadını bir araya getirmekte kullanılan eşyalarla üretilen *Kiyor*, bundan sonra aile içi barışın sağlanmasında rol alacaktır (Raşi). Hatta Ramban’a göre, kadınlar, *Kiyor*’un böyle bir işlevi olduğunu öğrendikleri için, aynalarını özellikle bu amaçla bağışlamış bile olabilirler.

Ramban, *Kumaz* adlı vücut süsü bile (bkz. 35:22 açık.) kabul edilmişken, Moşe’nin aynalara tepki göstermesini sorgular ve açıklama yapar: Aynadan daha çok hakir görülmesi gerekse bile, *Kumaz*, diğer altın takılarla birlikte getirilmiş, diğerlerine karışarak eritildikten sonra kullanılmıştır. Fakat burada *Kiyor* için sadece aynalar getirilmiştir ve Moşe, kutsal kullanıma sahip olacak bir eşya için, sadece özellikle “*Yetser Ara – Kötü Dürtü*”yü harekete geçirme amacıyla kullanılmış olan aynaların kullanılmasını uygun görmemiştir [Fakat Tanrı ona bunları kabul etmesini söyledikten sonra almıştır].

Aynalarıyla – Bu, sözü geçen “bakırın”, aslında pirinç olduğuna dair görüş için bir destek olarak kabul edilebilir (krş. Abravanel). Bkz. 25:3 açık.

Bir görüşe göre, kadınlar bu aynaları, erkeklerin kendilerine bakmalarını engelleme amacıyla kullanırlardı. Toplantı Çadırı civarında toplandığı sırada erkeklerin bakışlarına hedef olmamak için güneş ışıklarını erkeklerin olduğu tarafa yansıttırlardı. Bu sayede hem kendileri rahatça dua ederler, hem de erkeklerin dua etmek varken başka düşüncelere kapılmalarını engellerlerdi (*Sifte Koen*). Başka bir açıklama: *Kiyor*’un temel işlevi, *Koenler*’in ibadet öncesinde yıkanmalarıdır. Ayna görevi görecektir parlaklıktaki bakırdan yapılan *Kiyor*, bu açıdan *Koenler*’in ibadet öncesinde kendilerini son bir kez gözden geçirmelerini, giysilerinde herhangi bir leke olup olmadığını kontrol etmelerini de sağlayacaktır (*Imre Şefer*). Bu iki açıklamadan, sinagoga geldiğinde düzgün ve temiz kıyafet giyilmesi gerektiği öğrenilmektedir. Hem erkekler hem de kadınlar mazbut giyinmeli, burasının sadece dua etme amaçlı bir yer olduğunu akılda tutarak, mekanın kutsiyetine saygı göstermelidirler.

Kazanı – Bkz. 30:18.

9. Avluyu... – Bu bölüm, 27:9-19’a denktir. Tora burada güney kenarını açıkladıktan sonra diğer kenarların da aynı ya da benzer olduğunu

[142. Korban Mizbeahı'nın Üretimi]

38.

¹ Mizbeah'ı akasya ağacından yaptı. Boyu 5 ama, eni 5 ama – kare şeklinde – yüksekliği de 3 amaydı. ² Dört köşesine çıkıntıları yaptı. Çıkıntıları, kendisindendi. [Mizbeah'ı] Bakırla kapladı. ³ Mizbeah'ın tüm araçlarını yaptı: kaplarını, faraşlarını ve çanaklarını, kancalarını ve kor küreklerini – tüm araçlarını bakırdan yaptı.

⁴ Mizbeah'a, bordürünün altına, aşağıya doğru [uzanıp] Mizbeah'ın ortasına kadar [erişecek şekilde,] kafes işi, delikli bakır bir şerit yaptı.

⁵ Bu delikli bakır şerit için, sııklara yuva olarak, dört köşede [yer alan] dört halka döktü. ⁶ Sırıkları da akasya ağacından yaptı ve onları bakırla kapladı.

⁷ Bu sııkları, onu taşımak için, Mizbeah'ın kenarları üzerindeki halkalara geçirdi. [Mizbeah'ı] İçi boş [olarak], levhalarla yapmıştı.

[143. Kiyor'un Üretimi]

⁸ Toplanma Çadırı'nın girişinde kümelenen sadık kadınların aynalarıyla, kazanı bakırdan, kaidesini de bakırdan yaptı.

[144. Avlunun Yapımı]

⁹ Avluyu [şöyle] yaptı: Güney kenarında, avlunun eğilmiş ketenden [yapılan] asma perdeleri, 100 ama [boyunca uzanıyordu.

38.

1. *Mizbeah'ı...* – Bu bölüm, 27:1-8'e denktir.

5. *Sırıklara yuva olarak* – Burada, delikli şeridin üzerindeki halkaların *Mizbeah'ı* taşıma amaçlı olduğunu görüyoruz. Bkz. 27:7 açık.

Döktü – Bu, 27:4'te değinilmemiş bir detaydır.

8. *Kümelenen sadık kadınların aynalarıyla* – Kadınlar, aynalarını getirmek için Moşe'nin çadırı önünde toplanmışlardır (Raşi). Bir görüşe göre bu kadınlar dünyevi zevklerden uzaklaşmayı tercih ettikleri için, takılarını bağışladıkları sonra, ayrıca aynalarını da bağışlamaktadırlar; artık bunlara ihtiyaçları yoktur (İbn Ezra; Sforno). Kümelendiklerinin söylenmesi, böyle kadınların oldukça fazla olduğunu göstermektedir (İbn Ezra). Bazılarına göre bu birikmenin amacı dua etmek (*Targum Onkelos*) ya da Tanrı'nın emirlerini (Ramban) ve sözlerini dinlemektir (Sforno). Alternatif olarak "*kutlama yapan kadınlar*" (İbn Yanah) veya "*ustalık sahibi kadınlar*" (İbn Ezra, kısa versiyon).

Kiyor (kazan), *Mişkan*'ın avlusunda bulunan ve

Koenler'in, ibadet görevlerini yerine getirmeden önce el ve ayaklarını yıkamak için kullandıkları çok büyük, bakır bir kazandır. Aşağıda (p. 30-31) bakırdan yapılmış eşyalar arasında sayılmadığına göre, *Kiyor* normal bağışlara dahil olan bakırdan yapılmamıştır (Sforno). Bu pasuk, *Kiyor*'un, özel olarak, o günlerde bayanların ayna olarak kullandıkları çok iyi parlatılmış bakır levhalardan üretildiğini belirtmektedir.

Bağış için çağrı yapıldığında, bu kadınlar bakır aynalarıyla gelmişler ve hepsini, *Mişkan*'ın yapımına kadar *Toplanma Çadırı* olarak bilinen (33:7) Moşe'nin çadırına yığmışlardır. Moşe, *Mişkan* için böyle armağanları kabul etmek için istekli değildir; zira bu aynalar, kadınların kendilerini güzelleştirmeleri ve böylece erkeklerin arzularını arttırma amacıyla kullanılmıştır. Ancak Tanrı, Moşe'ye bu aynaları kabul etmesini emretmiş "bu aynalar Benim için her şeyden değerlidir. Çünkü kadınlar, Mısır'da bu aynalar sayesinde halkın büyük topluluklar haline gelmesini sağladı" demiştir. Bu aynalar, ulusun halen var olmasında önemli rol sahibidir. Mısır'daki kölelik sırasında erkekler, bütün gün ağır işlerde çalıştıktan sonra evlerine çok yorgun dönerlerdi. Kadınlar da, normal aile yaşamlarını sürdürebilmek amacıyla, bu aynaları, kocalarını canlandırma amacıyla kullanırlardı. Kısacası, Yahudi nüfusunun kalabalık olusunda bu aynaların önemli bir payı vardır ["*kümelenen kadınlar*" şek-

י עֲמוּדֵיהֶם

10

11 עֲשָׂרִים וָאֲדֹנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְיַי הָעֲמוּדִים וְחִשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: יא וְלִפְאֵת
צִפּוֹן מֵאָה בָּאֵמָה עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים וָאֲדֹנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְיַי
12 הָעֲמוּדִים וְחִשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: יב וְלִפְאֵת־יָם קָלָעִים חֲמִשִּׁים בָּאֵמָה עֲמוּדֵיהֶם
13 עֲשָׂה וָאֲדֹנֵיהֶם עֲשָׂה וְיַי הָעֲמֻדִים וְחִשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: יג וְלִפְאֵת קִדְמָה
14 מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אֵמָה: יד קָלָעִים חֲמִש־עֲשָׂרָה אֵמָה אֶל־הַכֶּתֶף עֲמוּדֵיהֶם
15 שְׁלֹשָׁה וָאֲדֹנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: טו וְלִכְתָּף הַשְּׁנִית מִזָּה וּמִזָּה לְשַׁעַר הַחֲצָר
16 קָלָעִים חֲמִשׁ עֲשָׂרָה אֵמָה עֲמֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאֲדֹנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: טז כָּל־קָלָעַי
17 הַחֲצָר סָבִיב שֵׁשׁ מִשְׁזָר: יז וְהָאֲדָנִים לְעֲמֻדִים נְחֹשֶׁת וְיַי הָעֲמוּדִים
וְחִשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוֹי רָאשֵׁיהֶם כֶּסֶף וְהֵם מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף כָּל עֲמֻדַי
18 הַחֲצָר: מִפֶּטִיר יח וּמִסֹּד שַׁעַר הַחֲצָר מְעֻשָּׂה רָקִם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר וְעֲשָׂרִים אֵמָה אֶרֶךְ וְקוֹמָה בְּרֹחַב חֲמִשׁ אַמּוֹת לְעֹמֶת
19 קָלָעַי הַחֲצָר: יט וְעֲמֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וָאֲדֹנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וְיַיִּהֶם כֶּסֶף
20 וְצִפּוֹי רָאשֵׁיהֶם וְחִשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף: כ וְכָל־הִיתְלֹת לַמִּשְׁכָּן וְלַחֲצָר סָבִיב
נְחֹשֶׁת:

Gerek açık gerekse de gizli bilgiler üzerinde kafa yormak, Tanrı'nın *Bet-Amikdas*'ın yeniden kurulması ve *Şehinası*'nı tekrar burada barındırmasını yaklaştıracaktır."

¹⁰ Bu perdelerin] Yirmi direği ve [direklerin toplam] yirmi bakır yuvası [vardı]; direklerin çengel ve kuşakları gümüşlendi.

¹¹ Kuzey kenarında da 100 ama [boyunca uzanan perdelerin] yirmi direği ve [direklerin toplam] yirmi bakır yuvası [vardı]; direklerin çengel ve kuşakları gümüşlendi.

¹² Batı kenarı içinse 50 ama [boyunca] asma perdeler [yapılmıştı]; onların da on direği ve [direklerin toplam] on yuvası [vardı]; direklerin çengel ve kuşakları gümüşlendi.

¹³ Doğu kenarında da 50 ama [açıklık vardı].

¹⁴ Bu kenarda] Bir omuz için 15 amalıklı asma perdeler [yapılmıştı]; onların üç direği ve [direklerin] üç yuvası [vardı].

¹⁵ Avlunun girişinin diğer tarafındaki ikinci omuz için de 15 amalıklı asma perdeler [yapılmıştı]; onların da üç direği ve [direklerin] üç yuvası [vardı].

¹⁶ Çevre boyunca avlunun tüm asma perdeler eğrilmiş ketendendi.

¹⁷ Direklere [yapılan] yuvalar bakırdandı. Direklerin çengel ve kuşakları gümüşten, tepe kaplamaları da [yine] gümüşlendi. Ve kendileri gümüşle sarılıydı – avlunun tüm direkleri. ¹⁸ Avlunun giriş paravanı nakışlıydı – gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin] eğrilmiş ketenle [bükülmesiyle üretilmiş ipliklerden yapılmıştı]. Boyu 20 amaydı ve avlunun asma perdelerine uygun şekilde 5 ama kadar yüksekti.

¹⁹ Dört direği ve [direklerin toplam] dört bakır yuvası [vardı. Direklerin] çengelleri gümüşten, tepe kaplamaları ve kuşakları da gümüşlendi.

²⁰ Mişkan ve çevresindeki avlunun tüm kazıkları bakırdandı.

belirtir kısa bir dil kullanmak varken, avlunun her yandaki sınırını tek tek açıklamaktadır. Bu, yapılan her parçanın, en baştan itibaren nerede duracağı bilinerek ve buraya yerleştirme niyetiyle yapıldığını gösterir. Direkler ya da perdeler rastgele yapıp sonra istenilen yerlere yerleştirilmemiştir (*Sifte Koen; Meam Loez*).

17. Tepe kaplamaları – Bu, daha önce değinilmemiş bir detaydır. Bkz. 27:10 açık.

Kendileri gümüşle sarılıydı – Ya da “onlara gümüş halkalar geçirilmişti” (krş. Radak, *Şeraşim*). Veya “gümüş kakmayla süslenmişlerdi” (Saadya Gaon).

20. Tüm kazıkları bakırdandı – *Mişkan*’daki kazıkların bile, normalde kullanılan demirle değil, bakırla yapıldığını görüyoruz. Bunun nedeni, demirin, kılıcın hammaddesi oluşudur. Kılıç, Esav’ın gurur kaynağı, Tanrı’nın ise nefret ettiği bir şeydir (krş. Malahi 1:3; *Sifte Koen*). İkinci bir neden, *Mizbeah*’ın avlunun içinde oluşudur. *Mizbeah*, günahların affını sağladığı için insanın yaşamını uzatır. Bu nedenle onun çevresinde, insanların yaşamını kısaltma işlevine sahip olan demirin yeri yoktur (*Meam Loez*).

Günümüzde ne *Mişkan* ne de *Bet-Amikdaş* olduğuna göre, tüm bu bölümleri okumamızın anlamı nedir? Rabenu Behaye bu soruya şöyle cevap vermektedir:

“Bil ki, *Bet-Amikdaş* mevcut olmamasına karşın, *Mişkan*, içindeki eşyalar, bunların şekilleri ve ebatları gibi detaylarla ilgili araştırma yapmak, ödüllü göklere kadar ulaşan, büyük bir mitsvadır. Ne de olsa bu da Tora’dır ve bunu öğrenmek de yükümlülüğümüz dahilindedir. Hahamlarımız *korban*larla ilgili olarak da şöyle demişlerdir: [*Korban* konusunu işleyen] Bölümlerle ilgilenen, buraları öğrenen ve fikir teatisinde bulunan kişi, kendi elleriyle *korban* getirmiş gibidir. *Ola-korbanı* ile ilgili bölümü öğrenen kişi, *Ola-korbanı* getirmiş gibidir. *Hatat-korbanı* ile ilgili bölümü öğrenen kişi, *Hatat-korbanı* getirmiş gibidir. Aynı durum tüm *korban*lar için geçerlidir. Buradan, bir mitsvayı sadece ağızla anlatan bir kişi bile, sanki mitsvayı gerçekleştirmiş ve *Mizbeah*’ta *korban* yapmış gibi ödüle layık olur ve aynı kural, *Mişkan* ve *Bet-Amikdaş*’la ilgili bölümlerin öğrenimi için de geçerlidir. Bu bölümler üzerine düşünmek, anlamlarını araştırmak ve tüm bunları en basit düzeyde bile olsa anlamaya gayret etmek, insan için Tanrı katında büyük şeylere hak sağlar. Bu, basit düzey için bile doğru olduğuna göre, derinliğine öğrenim, sırlarla ilgili araştırmalar halinde, elbette bunun kat kat fazlası geçerli olacaktır.

